

VILNIAUS UNIVERSITETO TEISĖS FAKULTETO
PRIVATINĖS TEISĖS KATEDRA

Tomo Laptiko,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistrinis darbas

Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu

Vadovas: Lekt. dr. S. Aviža
Recenzentė: Lekt. dr. D. Bublienė

Vilnius 2011

Turinys

Magistro darbe naudojami sutrumpinimai	3
ĮVADAS	4
1. Vaikų turtas tėvų rankose istoriškai	7
2. Subjektai	9
2.1. Vaikas	10
2.2. Tėvai	14
3. Tvarkant nepilnamečių vaikų turtą atsirandančios tėvų pareigos	18
3.1. Draudimai dėl vaikų ir tėvų turto atskirumo	19
3.2. Pareiga veikti vaikų interesais	21
3.3. Vaikų turto naudojimas šeimos reikmėms	23
3.4. Draudimas įsigyti nepilnamečių vaikų turtą	24
3.5. Bendras tėvų sutarimas dėl nepilnamečių tėvų turto tvarkymo	25
4. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės objektas	26
4.1. Uzufrukto teisėmis tvarkomas nepilnamečių vaikų turtas	26
4.2. Uzufrukto teisėmis netvarkomas nepilnamečių vaikų turtas	27
5. Susiję su nepilnamečio vaiko turtu sandoriai	31
5.1. Teismo diskrecijos teisė ribojant tėvų uzufruktorių sandorių sudarymo teises	31
5.2. Konfliktai tarp tėvų ir nepilnamečių vaikų dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo	35
5.3. Sandorių dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo negaliojimo pagrindai	37
6. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pasikeitimo momentai	39
6.1. Atvejis, kuomet nepilnamečio vaiko turtą tvarko vienas iš tėvų	39
6.2. Atvejis, kuomet uzufruktorius vaiko tėvas (motina) sudaro naują santuoką	40
7. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės atsiradimo momentai	42
8. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaiga	43

8. Lyginamoji analizė su Vokietijoje ir Rusijoje galiojančiu reglamentavimu.....	46
IŠVADOS	51
LITERATŪROS SĄRAŠAS	53
SANTRAUKA	56
SUMMARY	57

Magistro darbe naudojami sutrumpinimai

a.....amžius

kt. ....kita, kitos, kiti

pan. ....panašiai

pvz.....pavyzdžiui

t. y.....tai yra

IVADAS

Aktualumas. Tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, aktualumą lemia istorinės konstitucinės reikšmės bei svarbos šeimoms priežastys. Aptariant istorines priežastis, paminėtina tai, kad po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo (1990 m.) vyksta esminiai pokyčiai įvairiose visuomenės gyvenimo srityse¹. Senasis Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas detaliai nereglementavo tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu. Nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvos Respublikoje, priėmus naują LR Civilinį kodeksą (2000 m.), atsirado iki tol detaliai nereglementuoti santykiai. Tarp jų yra tėvų ir vaikų santykiai, atsirandantys tėvams tvarkant savo vaikų turtą specifinėmis uzufrukto teisėmis.

Apskritai tėvų teisių ir pareigų svarbą rodo jų konstitucinis pobūdis, kadangi, pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalį tėvai turi teisę ir pareigą auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti². Todėl tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu, aktualios tėvams, kadangi netinkamas tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, vykdymas gali reikšti turtinius nuostolius. Šeimoms reikšminga tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, problematika švietėjišku požiūriu.

Teisės teorijai yra reikšmingiausia tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, atsiradimo, pasikeitimo bei pasibaigimo problematika, ką aš nagrinėju šiame magistro darbe.

Originalumas. Teisės doktrinoje tėvų teises ir pareigas plačiau yra nagrinėję Valentinas Mikelėnas ir Pranciškus Stanislavas Vitkevičius, o apgintų magistrinių darbų šia tema nėra. Šis magistro darbas išsiskiria teisės doktrinoje iš paminėtų autorių veikalų tuo, kad tėvų ir vaikų pareigos, susijusios su jų vaikų turto tvarkymu, yra nagrinėjamos platesniu aspektu. Taipogi konkrečiau kalbu apie turto tvarkymo ir uzufrukto teisės atsiradimo, pasikeitimo ir pabaigos pagrindus.

Tyrimo objektas. 2001 m. liepos 1 dieną priimtame LR civiliniame kodekse buvo įtvirtinta viena iš daugelio naujovių, lyginant su senuoju LR civiliniu kodeksu,- trečios knygos XII skyriaus pirmajame skirsnyje buvo reglamentuotos tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu. Kadangi šio skyriaus pavadinimas sutampa

¹ KUTKAITĖ-ŽEMAITIENĖ, Aušrinė. *Šeimos turtas ir jo teisinis statusas*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009, p. 3.

² Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.

su mano temos pavadinimu, todėl ir pagrindinis dėmesys, išreikštas šiuo magistriniu darbu, tenka būtent šio skyriaus analizei. Magistriniame darbe daugiausia nagrinėjama tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, atsiradimo, pasikeitimo bei pabaigos pagrindų problematika. Darbe analizuojami ir gretutiniai klausimai (tokie kaip: tėvų ir vaikų samprata, tėvų ir vaikų bei šeimos turto istorija), padedantys atskleisti temą.

Magistrinio darbo tikslas – išanalizuoti tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikų turtu.

Uždaviniai:

- 1) pateikti pasiūlymą dėl LR civilinio kodekso keitimo;
- 2) atskleisti tėvų disponavimo savo vaiko turtu esmę;
- 3) išanalizuoti tėvų pareigas dėl jų vaikams priklausančio turto;
- 4) atskleisti tėvų teisių ir pareigų atsiradimo, pasikeitimo ir pabaigos momentų specifiką;
- 5) palyginti tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu, to reglamentavimu kitose valstybėse.

Tyrimo metodai. Magistro darbe buvo išanalizuotos tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu Vokietijos Federacinėje Respublikoje, taip pat tėvų teisės ir pareigos, į kurias įeina ir tėvų teisės, ir pareigos dėl jų vaikams priklausančio turto Rusijos Federacinėje Respublikoje **lyginamojo metodo** pagrindu. **Istoriniu metodu** naudojami nagrinėdamas *pater familias* teises ir pareigas dėl šeimos turto bei sūnaus turto atsiradimo.

Lingvistinis metodas padėjo nustatyti žodžio „vaikas“ turinį ir prasmę, remiantis jo žodine išraiška.

Teleologinis metodas magistriniame darbe naudojamas kartu su istoriniu, lingvistiniu bei sisteminės analizės metodais. Šis metodas padėjo geriau suprasti įstatymo leidėjo poziciją konkrečių visuomeninių santykių teisinio reguliavimo aspektu LR civilinio kodekso 3.185-3.191 straipsniuose.

Darbe **sisteminis-analitinis** metodas taikomas aiškinantis teisės normų vietą teisinėje sistemoje.

Darbe panaudota Lietuvos Respublikos teismų išnagrinėtų bylų kiekybinė bei kokybinė analizė. Daugelis tyrime panaudotų bylų atrinkta tikslinės atrankos būdu, remiantis nagrinėjamo klausimo pobūdžiu taigi darbe buvo panaudotas ir **empirinis metodas**.

Pasinaudojant **loginiu ir apibendrinimo metodu**, magistriniame darbe pateikiami apibendrinimai bei išvados.

Naudoti šaltiniai. Darbe naudotasi pirminiais (vidaus ir tarptautiniais teisės aktais, teisės aktų projektais, teisminių bylų medžiaga) ir antriniais (analitikų darbais) informacijos šaltiniais. Tiriant magistrinio darbo dalyką ir siekiant darbo tikslo, išanalizuota: 1) tarptautiniai ir nacionaliniai, taip pat užsienio valstybių teisės aktai; 2) Lietuvos ir užsienio teisės mokslo literatūra; 3) Lietuvos teismų praktika.

Be abejonės, pats reikšmingiausias šiame darbe naudotas teisės aktas buvo LR civilinis kodeksas. Svarbiausi specialieji šaltiniai buvo Valentino Mikelėno ir kitų autorių LR civilinio kodekso trečiosios knygos komentaras knyga „Šeimos teisė“ bei Pranciškaus Stanislovo Vitkevičiaus monografija „*Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*“. O kiti šaltiniai mano darbe buvo mažiau reikšmingi.

Nors pasirinktas tyrimo objektas ir tyrimo metodika suponuoja naujumą teisės moksle, vis dėlto atskiri šiame darbe tiriami klausimai nagrinėti tiek nacionalinėje, tiek užsienio teisės doktrinos.

Rinkdamas medžiagą magistriniam darbui, naudojausi Lietuvos bibliotekų fondais ir interneto šaltiniais.

1. Vaikų turtas tėvų rankose istoriškai

Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikų turtu, vystėsi jau Romos valstybės laikais. *Patria potestas* romėnų civilinėje teisėje buvo absoliuti patriarchalinės šeimos galvos valdžia. Ji apėmė patį vaiką, kaip asmenį, taip pat visą jo įgytą turtą.

Turtinių santykių atžvilgiu *filius familias* (sūnus) buvo *persona alieni iuris*, kas reiškė, jog sūnus irgi turėjo civilinį teisumą, tačiau viskas, ką jis įgyjo, *eo ipsori*, tapdavo tėvo nuosavybe.

Turtinių santykių atžvilgiu *patria potestas* silpnėjo panašiai kaip ir vergų. Kaip ir vergams savo suaugusiems sūnams tėvai dažnai išskirdavo tam tikrą turto dalį, kad jie galėtų savarankiškai ūkininkauti (*peculium*). Esant tam tikroms sąlygoms, tėvai privalėjo atsakyti už savo vaikų prievoles. Pamažu vaikų padėtis turtinių santykių atžvilgiu ėmė skirtis nuo vergų padėties ir jų savarankiškumas plėtojosi kita linkme. Pirmiausia nustatyta, kad viskas, ką sūnus įgyja kare (*in castris*) arba karinėje tarnyboje, yra jo nuosavybė, kuria jis gali, nepriklausomai nuo tėvo, naudotis ir disponuoti. Šis turtas pavadintas *peculium castrense*. Jį sūnus netgi galėjo palikti testamentu kitiems asmenims. Nesurašiusiam testamentu sūnui mirus, šis turtas atiteko tėvui ne paveldėjimo teisės pagrindu, bet *iure peculii*.

Absoliutinės monarchijos epochoje *peculium castrense* taisyklės taikytos ir turtui, kurį sūnus įgydavo tarnaudamas valstybės tarnyboje. Šitaip atsirado ir *peculium quasi castrense*. Vaikų turtinius santykius labai pakeitė imperatorius Konstantinas, kuris nustatė, jog visa, ką vaikai (ne tik sūnūs) paveldi po motinos mirties (*bona materna*), yra jų nuosavybė, kuria disponuoti tėvas neturi teisės. Jie turi teisę naudotis tuo turtu iki gyvos galvos. Vėliau ši taisyklė taikyta ir turtui, gautam iš motinos giminaičių (*bona materni generis*). Pagaliau Justinianas nustatė, kad tėvui priklauso tik tai, ką sūnus įgyja *ex re patris*, t. y, operuodamas tėvo turtu. Visa kita, kad ir koku būdu sūnaus įgyta, yra jo nuosavybė. Tėvas turi teisę naudotis tokiu turtu iki pat gyvos gyvos galvos. Visas toks turtas, kur į neįeina *peculium castrense* ir *quasi castrense*, vadinamas ***bona adventicia***. Tačiau tėvo teisę naudotis šiuo turtu iki gyvos galvos galėjo panaikinti asmuo, jį padovanojęs, palikęs testamentu ir pan.

Senovės Romoje buvo įtvirtintas uzufuktas. Panaikinus šią tėvo teisę, toks turtas buvo vadinamas *bona adventicia irregularia*. Taigi Romos imperijos pabaigoje iš *patria*

potestas ir turtinių santykių atžvilgiu lieka tik šešėlis. Buvo pripažintas vaikų turtinis savarankiškumas.³

Romėnų teisės šaltiniuose žymus senovės Romos teisininkas Paulius rašo, kad uzufuktas yra teisė naudotis svetimais daiktais ir gauti jų vaisius, išsaugoti sveikatą, daiktų substanciją (esmę)⁴.

Kadangi Lietuvos teisė yra paveikta romėnų teisės tuo, kad recepuojant romėnų teisę susiformavo romanų germanų teisės arba kontinentinės teisės tradicija, todėl darytina prielaida, kad klausimai dėl vaikų turto tėvų rankose Lietuvoje bent jau iš dalies buvo paveikti romėnų civilinės teisės. Taigi tarpukario Lietuvoje nepilnamečių vaikų turtą tėvai valdė globos teisėmis – tik prižiūrėjo jį ir negalėjo naudoti savo naudai⁵. Matyt, tokį reglamentavimą tuometinė Lietuva buvo nusižiūrėjusi iš Vokietijos, kadangi šiuo metu Vokietijoje tėvai turi teisę ir pareigą vaikų turtą valdyti globos teisėmis. Sovietinės okupacijos metais Lietuvoje galiojo 1926 m. Sovietų Sąjungos santuokos, šeimos ir globos įstatymas, kuris nenumatė vaiko turto tvarkymo tėvų žinioje klausimų. Nepriklausomoje atkurtoje Lietuvos Respublikoje tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu, prieš naujojo LR civilinio kodekso priėmimą 2000 metais nebuvo reglamentuotos. Priėmus naująjį LR civilinį kodeksą, atsirado ganėtinai smulkus tėvų teisių ir pareigų reglamentavimas, kurį verta panagrinėti detaliau.

---

³ NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Antrasis, pataisytas ir papildytas. Vilnius: Justitia, 2007, p. 170-172.

⁴ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 188.

⁵ Andriulis, V., et al. *Lietuvos teisės istorija*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 402.

2. Subjektai

Kad galima būtų išanalizuoti tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu, reikėtų išanalizuoti, ką reiškia LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmajame skirsnyje minimi subjektai – tėvai ir vaikai. Tačiau manau, kad ne ką mažiau svarbus žodis „jų“. LR civilinio kodekso 3.1 straipsnio pirmojoje dalyje rašoma, kad LR civiliniomkodekso „trečiosios knygos normos nustato bendruosius šeimos santykių teisinio reglamentavimo principus ir reglamentuoja santuokos sudarymo, jos galiojimo bei nutraukimo pagrindus ir tvarką, sutuoktinių turtines ir asmenines neturtines teises, vaikų kilmės nustatymą, vaikų ir tėvų bei kitų šeimos narių tarpusavio teises ir pareigas, įvaikinimo, globos ir rūpybos, civilinės būklės aktų registravimo tvarkos pagrindines nuostatas“⁶. Iš pacituotos nuostatos galima spręsti, kad tėvai ir vaikai yra pripažįstami šeimos nariais. Be to, matome, kad tarp vaikų ir tėvų atsiranda šeimos teisiniai santykiai.

O žodis „jų“ įgauna prasmę tuo atžvilgiu, jog jis numato tai, kad nagrinėjamų santykių subjektai - tėvai ir vaikai – yra ne šiaip tėvai ir vaikai tiesiog pagal jų statusą ir sampratą, o tėvai ir vaikai, susiję šeimos ryšiais.

Vaikų ir tėvų šeiminius santykius bei jų prasmę taikliai yra atskleidęs Hegelis. Jis teigia, kad santuokos vienybė, kurioje tėra nuoširdumas ir nuostata, kaip egzistuojanti atskirai abiejuose subjektuose, vaikuose tampa pačios sau esančios egzistencijos objektu, kurį jie myli kaip savo meilę, kaip savo substancialią esatį. Prigimties atžvilgiu prielaida dėl betarpiškai esančių asmenų – tėvų - čia yra rezultatas, ir ši plėtotė, kuri vyksta kaip begalinis gimstančių ir viena kitą suponuojančių kartų progresas, yra būdas, kuriuo paprasta penatų dvasia baigtinėje prigimtyje parodo savo egzistenciją kaip rūšį. Jeigu turte vienovė yra tik išoriniame daikte, tai vaikuose jis yra dvasingume, kuriame tėvai yra mylimi ir kurį jie myli.

Pagrindinis auklėjimo momentas yra drausmė, kurios prasmė - palaužti vaiko užsispyrimą, kad būtų išrauta, tai kas vien jusliška ir įgimta.

Vaikai savyje yra laisvi, ir gyvenimas yra tik šios laisvės betarpiška esatis, todėl jie nepriklauso nei kitiems, nei tėvams kaip daiktai⁷.

Matome, kad tarp tėvų vaikų ir tėvų atsiranda ypatingi – šeiminiai.- santykiai, kurių plotmėje nagrinėsime tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančiu turtu.

⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

⁷ HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich. *Teisės filosofijos apmatai, arba Prigimtinės teisės ir valstybės mokslo metmenys*. Vilnius: Mintis, 2000, p. 175-176, 277.

Teisinius santykius neegzistuoja be subjektų, taigi toliau aptariu nagrinėjamų teisinių santykių subjektus – tėvus ir jų vaiką, pradėdamas nuo pastarojo.

2.1. Vaikas

Kaip jau konstatavau, LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimas byloja apie tėvų vaikus, kuriems priklauso turtas ir kuris yra tvarkomas tėvų. Taigi natūraliai kyla klausimas, kokie vaikai turimi omenyje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tėvų vaikai gali būti ne tik nepilnamečiai, bet ir pilnamečiai, nes LR civilinio kodekso trečiojoje knygoje yra naudojama tiek „pilnamečių vaikų“, tiek ir „nepilnamečių vaikų“ terminologija⁸. LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmojo skirsnio pats pavadinimas gali sukelti diskusiją, kuri kelia klausimus, ar čia reguliuojamos tėvų teisės ir pareigos, susijusios: 1) tik su jų nepilnamečių vaikų turtu, 2) tik su pilnamečių vaikų turtu, 3) o galbūt tiek su nepilnamečių, tiek su pilnamečių vaikų turtu. Polemiką išsklaido tai, kad visame skyriuje, kalbant apie vaikus ir jų turtą, vartojamas terminas „nepilnamečiai vaikai“. Vien skaitant LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimą neaišku, ar rašoma tik apie nepilnamečius vaikus. Taigi manau, kad LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimas „Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu“ turėtų būti keičiamas į „Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų nepilnamečiams vaikams priklausančio turto tvarkymu“.

JT Vaiko teisių konvencija nepateikia konkretaus vaiko apibrėžimo, tačiau jos 7 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, jog vaikas įregistruojamas tuoj po gimimo ir nuo jo gimimo momento turi teisę į vardą ir pilietybę, taip pat, kiek tai įmanoma, teisę žinoti savo tėvus ir būti jų globojamas⁹. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnis nustato bendruosius vaiko teisių apsaugos principus - visur ir visada pirmiausia turi būti atsižvelgiama į teisėtus vaiko interesus, vaikas turi teisę naudotis visomis Konstitucijoje, šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytais vaiko teisėmis ir laisvėmis, kiekvienas vaikas turi lygias su kitais vaikais teises ir negali būti diskriminuojamas, vaiko teises pirmiausia turi užtikrinti tėvai ir kiti teisėti jo atstovai, ir kt. Šio įstatymo 21 straipsnis įpareigoja abu vaiko tėvus po lygiai rūpintis vaiko auklėjimu, tinkamai jį prižiūrėti, materialiai išlaikyti, aprūpinti gyvenamuoju būstu.

⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

⁹ Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. Valstybės žinios, 1995-07-21, Nr. 60-1501.

Aptariamo įstatymo X skyriuje įtvirtinta vaiko teisių apsaugos institucijų sistema: 58 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, kad Lietuvos Respublikoje vaiko teisių apsaugą užtikrina valstybė ir jos institucijos, vietos savivaldos institucijos bei visuomeninės organizacijos¹⁰. Vaiko teisės yra įtvirtintos ne tik šiuose teisės aktuose, tačiau ir kituose specialią visuomeninių santykių sritį reglamentuojančiuose įstatymuose - Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme¹¹, Specialiojo ugdymo įstatyme¹², Švietimo įstatyme¹³. Pastarųjų įstatymų nuostatomis teismas paprastai turi remtis nagrinėdamas vaiko poreikių turinį, kuris yra vienas svarbiausių kriterijų sprendžiant dėl išlaikymo dydžio ir formos¹⁴.

Tačiau jeigu jau vaikas turi teisių, turi būti prieita ir prie vaiko sampratos. G. Sagatys teigia, kad vaiko samprata negali būti radikaliai atskirta nuo bendrosios žmogaus sampratos. Ir nors egzistuoja akivaizdūs skirtumai, kurie susiję su psichologinėmis, socialinėmis, biologinėmis bei teisinėmis aplinkybėmis, vaikystę šis autorius suvokia kaip tam tikrą žmogaus vystymosi stadiją, atsižvelgiant į individualias charakteristikas¹⁵.

Nagrinėjant vaiko sampratą šio magistro darbo požiūriu, būtina išsiaiškinti, kokie požymiai išskiria vaikus, kaip socialinę grupę, iš kitų visuomenės grupių, koks teisinis statusas jiems suteikiamas ir kodėl jų teisių ir interesų apsaugai skiriamas ypatingas dėmesys. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pats terminas „vaikystė“ yra sociologijos kategorija, ir šis mokslas pirmasis ėmėsi tikslo apibrėžti vaiko bei vaikystės sąvokas, išskirti būdingus požymius, nustatyti vaiko padėtį visuomenėje. „Vaikystės“ samprata yra ganėtinai jauna, jos užuomazgos atsirado XVI-XVII a. aukščiausiuose socialiniuose sluoksniuose. XX a. sulaukė visuotinio pripažinimo. Kaip socialinis institutas vaikystė vystosi ir kinta kartu su visuomenės išsivystymo lygiu, kultūra, tradicijomis bei socialine struktūra. Kadangi vaikystės samprata priklauso nuo skirtingų laiko, vietos bei socialinių dimensijų, reikia apibrėžti požymius, pagal kuriuos galima atskirti vaiką nuo suaugusio asmens. Pasaulyje egzistuoja ne viena teisės teorija, kuri bando apibrėžti vaikystę tam tikrais kriterijais. Populiariausia tarp teisės mokslininkų yra N. Vuckovic – Sahovic suformuluota teorija, pagal kurią vaikystė yra apibrėžiama trimis kriterijais - vaikystės turiniu, amžiumi ir amžiaus grupėmis pačioje vaikystėje.

---

¹⁰ Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Valstybės žinios, 1996-04-12, Nr. 33-807.

¹¹ Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas. Valstybės žinios, 1991, Nr. 36-969.

¹² Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas. Valstybės žinios, 1998-12-31, Nr. 115-3228

¹³ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Valstybės žinios, 1991, Nr. 23-593

¹⁴ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006, p. 13.

¹⁵ SAGATYS, Gediminas. *Vaiko teisė į šeimos ryšius. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006, p. 33.

Pirmasis kriterijus - vaikystės turinys - apibūdina vaikystę kaip ypatingą žmogaus gyvenimo laikotarpį. Šis laikotarpis yra ypatingas tuo, kad jo metu dominuoja specifinės savybės ir bruožai, skiriantys vaiką nuo suaugusiojo. Šiame kontekste pagrindiniu požymiu yra laikoma asmens branda. Dėl jos galioja prezumpcija, kad suaugęs asmuo savaime yra brandus, tuo tarpu vaikas toks nėra arba yra nepakankamai brandus. Ir nors pačios asmens brandos apibrėžimas dėl savo subjektyvaus pobūdžio (ką lemia priklausomybė nuo konkretaus žmogaus psichikos ir individualių gyvenimo aplinkybių) yra sudėtingas ir problematiškas, vis dėlto, lyginant vaiką ir suaugusį asmenį, pakankamai akivaizdus. V. Justickis pastebi, kad socialinė branda yra ne tik atitinkamo fizinio ir psichinio išsivystymo pakopa, tačiau ir asmenybės socialiniai vaidmenys, pvz., žmogaus, savarankiškai užsidirbančio pragyvenimui (kurio statusas yra priešingas išlaikytiniui), vaidmuo. Paskutinis paminėtas vaiko nebrandumo požymis, t.y. negalėjimas savarankiškai apsirūpinti būtinomis pragyvenimui lėšomis, yra reikšmingas mano darbe, kadangi toks vaiko nesavarankiškumas suponuoja ir tai, kad vaiko turtu turėtų pasirūpinti jo tėvai.

Antrasis – amžiaus - kriterijus atspindi metą, kuomet vaikystė prasideda ir kada ji baigiasi. Šie klausimai paprastai yra reguliuojami kiekvienos valstybės įstatymuose nustatant žemutinę ir aukštutinę vaiko teisių ribas. Tai padaroma įstatymiškai įtvirtinant, koks žmogaus vystymosi momentas yra laikomas gyvybės pradžia ir iki kada valstybė pripažįsta žmogų, kaip vaiką. Kaip gyvybės pradžią įvairių teorijų šalininkai pripažįsta skirtingus momentus: pirmuosius kūdikio judesius (jie fiksuojami jau 14 nėštumo savaitę), smegenų impulso atsiradimą (6 savaitę), pirmąjį širdies dūžį, pirmąjį įkvėpimą, vaiko atskyrimą nuo moters kūno, savarankiško kvėpavimo pradžią, virkštelės nukirpimą ir pan. Taigi teoriniame lygmenyje visuotinio sutarimo dėl to, ką laikyti gyvybės pradžia, o kartu ir žemutine vaiko teisių riba, nėra¹⁶. Žmogaus gyvybės iki gimimo statusas yra integracinio teisės mokslo - sveikatos teisės objektas, dėl kurio Lietuvos teisėje nėra suformuluota nuosekli pozicija. Nors tokią poziciją ir bandoma formuoti, tai apsunkina netinkamas gyvybę iki gimimo apibrėžiančių sąvokų vartojimas¹⁷. Kadangi nėra visuotinai pripažinto vaiko teisių žemutinės ribos požymio, aš pasirenku labiausiai

---

¹⁶ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006., p. 7-8.

¹⁷ ANDRULIONIS, Gytis. Gyvybės iki gimimo statusas teisėje – probleminiai terminologijos aspektai. *Jurisprudencija*, 2007, 3(93), p. 44.

priimtina atliekamo tyrimo prasme objektyvųjį kriterijų, t.y. LR civilinio kodekso 2.3 straipsnio 1 dalyje apibrėžtą fizinio asmens gimimo momentą¹⁸.

Lietuvoje teisės normos, reglamentuodamos įvairius su gyvybės iki gimimo teisiniu statusu susijusius aspektus, gyvybei iki gimimo žymėti klaidingai vartoja skirtingas embriono, vaisiaus arba abi šias sąvokas, jomis klaidingai apibrėždamos skirtingas gyvybės iki gimimo stadijas. Be to, šių sąvokų turinys nepateikiamas nė viename teisės akte. Pozityviojoje teisėje tai sukuria reglamentavimo spragas ir teises kolizijas. Būtent dėl to teisė nepasiekia jai keliamų tikslų, sumažėja jos veiksmingumas, o skirtingoms gyvybės iki gimimo stadijoms nenustatoma kompleksinė teisinė apsauga¹⁹.

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas numato 6 vaiko apibrėžimo variantus. Jis reiškia: 1) sūnų ar dukterį savo tėvams 2) tarmiškai sūnų; 3) berniuką ar mergaitę: 4) tarmiškai - berniuką; 5) šnekamojoje kalboje - jauniklį (kai eina kalba apie gyvulius, paukščius); 6) priklausomai nuo konteksto - žmogų, turintį kurios nors aplinkos ar kurio amžiaus bruožų.²⁰

Nors teisės doktrinoje tebediskutuojama dėl vaiko teisinio subjektiškumo, jo prigimties, turinio bei naudos pačiam vaikui, tačiau tiek tarptautinėje, tiek nacionalinėje teisėje lieka vis mažiau sričių, kuriose vaiko teisių autonomija būtų kvestionuojama. Vaikas turi visas bendrąsias žmogaus teises bei laisves, kurios, atsižvelgiant į vaiko interesus, nulemtos fizinio, emocinio ir protinio nesubrendimo, gali būti praplėstos arba apribotos. Dargi vaikas gali turėti nebūdingų suaugusiesiems teisių. Vaikų, kaip ypatingos socialinės grupės, teisių išskyrimas iš kitų socialinių grupių laikytinas pagrįsta teisių diferenciacija²¹.

Taigi vaiko teisių aukštesnės ir žemesnės ribos rodikliai yra diskutuotinas klausimas. Aš pasirenku Vaiko gimimo momento nustatymo įstatyme numatyto vaiko gimimo momento konstatavimo reguliavimu bei LR civilinio kodekso 2.5 ir 2.9 straipsniuose numatyto visiško asmens veiksnio atsiradimo reglamentavimą. Todėl toliau šiame darbe (tirdamas tėvų teises ir pareigas dėl jų vaikams priklausančio turto) vaiku laikysiu kiekvieną nepilnametį asmenį nuo jo gimimo momento (pirmojo

---

¹⁸ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006., p. 8

¹⁹ ANDRULIONIS, Gytis. Gyvybės iki gimimo statusas teisėje – probleminiai terminologijos aspektai. *Jurisprudencija*, 2007, 3(93), p. 45.

²⁰ *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* [interaktyvus], [žiūrėta 2011-04-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.lki.lt/dlkz/>>.

²¹ SAGATYS, Gediminas. *Vaiko teisė į šeimos ryšius Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ir Lietuvos teisėje*: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, teisė. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004, p. 194.

savarankiško naujagimio įkvėpimo) iki pilnametystės (18 metų) arba visiško civilinio veiksnio įgijimo įstatymų nustatyta tvarka (sudarant santuoką arba emancipacijos būdu). Taigi išanalizavęs vaikų sampratą mano magistriniame darbe, toliau prieinu prie tėvų sampratos.

2.2. Tėvai

O aptariant tėvų sampratą, tai visų pirma pasakytina, kad LR civilinis kodeksas vartoja terminą tėvai ne vienoje vietoje. LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmajame skirsnyje pavadinimu „Tėvų teisės ir pareigos, susijusio su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu“ naudoja terminą „tėvai“. Tam, kad galima būtų analizuoti tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu reikia nusistatyti, kokia būtų tėvų samprata šiuo požiūriu.

Pagal LR civilinį kodeksą tėvai yra šeimos teisinių santykių objektai. Jie yra subjektai, iš kurių kilę vaikai. Tačiau vaikų tėvai gali būti tiek biologiniai, tiek socialiniai, kas yra ganėtinai svarbus klausimas sprendžiant klausimus dėl tėvų teisių bei pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu. Nors pagrindinis klausimas, identifikuojant, ar konkrečius asmenis galima laikyti vaiko tėvais, nėra griežtas biologinių bei socialinių tėvų atskyrimo aspektu, nes G. Sagatys mano, kad *de facto* ir *de jure* tėvystės santykio problema negali būti analizuojama vienpusiškai, t. y. tik iš vaiko teisių pozicijų²², juolab kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos taikymo praktika biologinių vaiko tėvų ir įtėvių teisių pusiausvyros klausimu yra nevienareikšmiška²³.

Lietuvoje dažniausiai teikiamas prioritetas biologinei tėvystei (motinystei). Kaip aiškina Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, vaiko ir tėvų tarpusavio teisės bei pareigos grindžiamos vaiko kilme (LR civilinio kodekso 3.137 straipsnio 2 dalis), t. y. vaiko gimimu iš konkrečių tėvų. Tačiau, įvykus biologiniam vaiko gimimui, vaiko ir tėvų tarpusavio teisiniai santykiai dar neatsiranda. Vaiko kilmė, su ja susijusių įstatymuose nustatytų teisių ir pareigų atsiradimą lemia tik patvirtinta įstatyme (LR civilinio kodekso 3.138 – 3.140 straipsniai) nustatyta tvarka. Sąlyga vaiko kilmei iš motinos nustatyti yra įstatyme (LR civilinio kodekso 3.139 straipsnis) nustatyta tvarka patvirtintas faktas, jog

---

²² SAGATYS, Gediminas. Biologinės ir faktinės tėvystės santykio problema ir vaiko teisės. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37 (29), p. 104.

²³ SAGATYS, Gediminas. Įvaikinimo teisinio reguliavimo problemos Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 2 (104), p. 26.

moteris yra biologinė vaiko motina. Vaiko kilmę iš motinos paprastai patvirtina medicinos įstaigos, kurioje vaikas gimė, išduotas vaiko gimimo pažymėjimas. Tuo tarpu vaiko kilmei iš tėvo nustatyti fiziologinis aspektas, t. y. ar registruojamas kaip vaiko tėvas vyras yra biologinis vaiko tėvas, nesiaiškinamas. Bendrasis principas vaiko kilmei iš tėvo nustatyti yra LR civilinio kodekso 3.140 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisinė tėvystės prezumpcija, pagal kurią, jei vaiką pagimdė motina, kuri yra susituokusi, nors vaikas pradėtas iki santuokos, kaip vaiko tėvas gimimo įrašė įrašomas vaiko motinos sutuoktinis. Šiuo atveju pagrindas įrašyti vyrą, kaip tėvą, yra santuokos liudijimas.

Taigi teisiniai išlaikymo santykiai tarp tėvų ir jų nepilnamečių vaikų atsiranda iš tam tikros teisinių faktų (įvykio – vaiko gimimo iš tų tėvų – ir teisinių veiksmų – šio fakto įregistravimo) sudėties, iš kurių svarbiausias faktas yra vaiko gimimas iš tų tėvų, lemiantis, kad egzistuoja prigimtine vaiko biologinių tėvų pareiga išlaikyti savo vaiką.

Įvykus gimimo faktui, sukuriančiam tėvų ir vaikų biologinę kraujo giminystę, tėvai įgyja tik biologinę, t. y. prigimtine, pareigą išlaikyti savo vaiką (Konstitucijos 38 straipsnis, LR civilinio kodekso 3.137, 3.192 straipsniai), kurios negalima priversti vykdyti teismine tvarka. Teisinė prievolė teikti išlaikymą ir materialiai rūpintis savo vaiku atsiranda tik tėvams, kurių tėvystė (motinystė) įforminta įstatyme nustatyta tvarka, t. y. tiems, kurie vaiko gimimo įrašė nurodyti kaip vaiko tėvas ar motina. Tokia pagal įstatymą atsiradusi išlaikymo prievolė gali būti įvykdoma priverstine tvarka. Be to, ši su nepilnamečių vaikų išlaikymu susijusi turtinė, kitaip dar vadinama alimentinė, prievolė, yra asmeninio (*intuitu personae*) pobūdžio. Tai reiškia, kad tiek motina, tiek tėvas, jeigu pagal įstatymą nustatyta vaiko kilmė yra iš jų, asmeniškai (individualiai) atsako už savo nepilnamečių vaikų išlaikymą, todėl šių prievolių vykdymas negali būti perleistas ar perkeltas kitiems (išskyrus tėvius) asmenims, įkeičiamas, įskaitytas už skolas ir pan., taip pat negali būti atsisakyta jų vykdymo.

Tačiau dėl nurodytų vaiko kilmės iš tėvo nustatymo taisyklių galima tokia situacija, kai teisinis vaiko kilmės iš tėvo konstatavimas neatitinka biologinės vaiko kilmės iš tėvo tikrovės, t. y. vaiko motinos sutuoktinis vaiko gimimo įrašė įrašytas kaip vaiko tėvas, nėra biologinis šio vaiko tėvas, taigi ir subjektas, kuriam pagal įstatymą gali atsirasti vaiko kilme grindžiama asmeninė pareiga išlaikyti šį vaiką. Teisėjų kolegija pažymi, kad šios atitikties buvimas yra susijęs su labai svarbiomis vaiko ir tėvo tarpusavio asmeninėmis bei turtinėmis teisėmis ir pareigomis, taip pat apima įstatyme nereglamentuojamus asmeninio pobūdžio psichologinius, socialinius vaiko ir tėvo santykius, todėl atitinkamas vaiko tėvų elgesys, užtikrinantis šios atitikties egzistavimą,

yra būtina tėvų pareigų, be kita ko, ir pareigos tvarkyti jų nepilnamečių vaikų nuosavybe esantį turtą uzufukto teise išimtinai vaikų interesais, tinkamo (sąžiningo, atidaus ir rūpestingo) vykdymo sąlyga²⁴.

Nors vaiko interesai, sprendžiant visus su juo susijusius klausimus, laikytini svarbiausiais, tačiau jie negali nustelbti kitų suinteresuotų šalių, visų pirma tėvų (tiek biologinių, tiek ir socialinių) teisių bei teisėtų interesų. Pastarųjų interesų svarbą atspindi jų tarptautinis pripažinimas: kiekvieno asmens teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą įtvirtinta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje tarp kitų pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių, kurių suvaržymas galimas tik išimtiniais, šioje konvencijoje numatytais atvejais.

Kai teisme sprendžiamas kazusinis teisinės tėvystės klausimas, biologinei tėvystei turėtų būti teikiamas prioritetas²⁵, nes įvaikinimas yra valstybės intervencija į biologinių tėvų ir vaiko ryšį. Sprendžiant, ar ši intervencija yra pagrįsta, svarbiausia aplinkybe tampa įvaikinimo vaiko ir jo biologinių tėvų santykių kokybinis vertinimas: jų artumas ir pastovumas, trukmė iki sprendimo įvaikinti, įvaikinimą lemiančios priežastys ir kt²⁶. Bet biologinės tėvystės negalima laikyti vienintele tėvystės rūšimi, galinčia pretenduoti į teisinės tėvystės statusą.

Sprendžiant būsimų tėvių tinkamumo ir\ ar pirmenybės įvaikinti klausimą turi būti vengiama diskriminacinių kriterijų. Tačiau šių kriterijų sąrašas Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje iki šiol nėra nusistovėjęs. Todėl valstybėms paliekama gana plati vertinimo ir veiklos laisvė, jei jų priimti sprendimai gali būti pateisinami poreikiu apsaugoti vaiko teises ir interesus²⁷.

Realistinis vaiko kilmės nustatymo metodas, pagrįstas biologinės tiesos primatu, ne visais atvejais atitinka reikalavimus, kuriuos išgrynino Europos žmogaus teisių teismas ir Europos žmogaus teisių komisija, interpretuodami Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje įtvirtintą asmens teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą. Vien tik biologinis ryšys nėra pakankamas pagrindas konstatuoti „šeimos gyvenimo“ egzistavimą, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 8 straipsnio prasme. Teisės esmė pripažinus teisių ir pareigų

---

²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009.

²⁵ SAGATYS, Gediminas. Biologinės ir faktinės tėvystės santykio problema ir vaiko teisės. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37 (29), p. 104.

²⁶ SAGATYS, Gediminas. Įvaikinimo teisinio reguliavimo problemos Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 2 (104), p. 26.

²⁷ *Ibid.*

vienovę, biologinės tėvystės suabsoliutinimas, sprendžiant vaiko kilmės klausimus, tam tikrais atvejais gali pažeisti šį balansą, o tai gali reikšti tam tikrų asmenų teisių pažeidimą. Todėl biologinės ir faktinės (socialinės) tėvystės kolizijos atveju teismas turi stengtis nustatyti jų balansą, pagrįstą geriausių vaiko interesų principu²⁸.

Teismui nagrinėjant įvaikinimo bylą, į ją reikalinga įtraukti visus asmenis, kuriuos su vaiku sieja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje ginamas šeimos ryšys. Šiuo atveju teismas neturėtų pasitenkinti formaliais nacionalinių įstatymų reikalavimais ir turėtų svarstyti įtrauktų asmenų sąrašo klausimą atsižvelgdamas į visus *de facto* vaiko ryšius su jį supančiais asmenimis. Įvaikinimo bylose turėtų būti nepamirštama, kad išskirtinė reikšmė turi būti suteikiama paties vaiko nuomonei. Šis kriterijus iš esmės gali būti laikomas valstybės veiksmų atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos reikalavimams garantu²⁹.

Kalbant apie tėvų teises ir pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančiu turtu, tokias teises gali įgyti ir vaiko tėvis ar įmotė, kadangi LR civilinio kodekso 3.190 straipsnio 2 dalis nustato, kad tuo atveju, jei naujas vaiko tėvo (motinos) sutuoktinis vaiką įsivaikina, jis taip pat įgyja turto tvarkymo teisę³⁰.

---

²⁸ SAGATYS, Gediminas. Biologinės ir faktinės tėvystės santykio problema ir vaiko teisės. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37 (29), p. 104.

²⁹ SAGATYS, Gediminas. Įvaikinimo teisinio reguliavimo problemos Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 2 (104), p. 26.

³⁰ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 194.

3. Tvarkant nepilnamečių vaikų turta atsirandančios tėvų pareigos

Tėvų pareigų tinkamas vykdymas yra svarbus, nes kai vaiko (vaikų) tėvai, vienas iš jų ar kiti asmenys panaudoja vaiko turta, pažeisdami žemiau pateiktas pareigas, tuomet jau atsiranda tokio asmens pareiga atlyginti vaikui padarytus nuostolius (LR civilinio kodekso 3.203 straipsnio 2 dalis)³¹. Taigi tėvų pareigas, susijusias su jų vaiko turta, aš suskirsčiau į:

- 1) draudimus, susijusius su vaikų turto atskirumu;
- 2) pareigą veikti vaikų interesais;
- 3) pareiga vaikų turto naudoti šeimos reikmėms;
- 4) draudimą įsigyti nepilnamečių vaikų turta ;
- 5) bendrą tėvų sutarimas dėl nepilnamečių tėvų turto tvarkymo.

3.1. Draudimai, susiję su vaikų ir tėvų turto atskirumo

Pradėdamas nuo draudimų, susijusių su vaikų ir tėvų turto atskirumu, nustatau 185 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendroji taisyklė, kad turta, kuris yra nepilnamečių vaikų nuosavybė, jų tėvai tvarko uzufukto teisėmis³². Taigi fizinis asmuo gali būti teisiniu nuosavybės santykiu subjektas neatsižvelgiant į amžių. Kaip teigia I. Kryžiūtė, apskritai LR civilinio kodekso 3.185-3.191 straipsniai yra itin reikšmingos nuostatos tarp tų, kurios susijusios su tėvų teisėmis ir pareigomis bei vaikų teisėmis, atsiradusiomis Lietuvos civilinėje teisėje su naujojo LR civilinio kodekso³³ įsigaliojimu, kadangi jos patvirtina vaiko, kaip teisės subjekto, savarankiškumą³⁴, nes LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vaikų ir tėvų turto atskyrimo principas, pagal kurį nepilnametis vaikas gali būti nuosavybės teisiniu santykiu subjektas, turto savininkas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. S. v. R. S.*, bylos Nr. 3K-3-469/2006; 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *J. K. v. A. S.*, bylos Nr. 3K-3-531/2008; kt.)³⁵. Teisės doktrinoje ir praktikoje teigiama, kad apskritai LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmajame

³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-495/2008 (S).

³² MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364.

³³ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006, p. 12.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009.

skirsnyje yra įtvirtintas bendras vaikų ir tėvų turto atskyrimo principas. Tačiau, nors remiantis šiuo principu vaikai neturi nuosavybės teisės į tėvų turtą, o tėvai – į savo vaikų turtą, nepilnametis negali savarankiškai išspręsti visų klausimų, susijusių su jam nuosavybės teise priklausančiu turtu, už nepilnametį veiksmus, susijusius su jo turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo atlieka jo atstovai pagal įstatymą – tėvui (motinai) ar globėjui (rūpintojui) (LR civilinio kodekso 3.157 straipsnis, 3.272 straipsnio 1 dalis)³⁶. Tokiais atvejais svarbu tiksliai nustatyti tėvų ar kitų už vaiką atsakingų asmenų teises ir pareigas tvarkant nepilnamečiam vaikui priklausančią turtą, kad nebūtų pažeisti vaiko interesai³⁷. Pvz., kaip dažniausiai nusprendžia teismai, nutraukus santuoką, išlaikymui priteistą turtą tvarko uzufrukto teisėtas asmuo iš tėvų, su kuriuo lieka gyventi nepilnametis vaikas (LR civilinio kodekso 3.190 straipsnio 1 dalis)³⁸.

Visų pirma, jei tėvų ir vaikų turtas yra atskiras, tai negali būti jokios kalbos, kai tėvai kaip uzufruktoriai galėtų gauti kokias nors pajamas iš tvarkomo buto. Su vaikų turtu, pajamomis turi būti susijusios ir vaiko pareigos, pvz, mokesčių mokėjimas, nekilnojamojo turto remonto išlaidų apmokėjimas ir pan. Gana gerai vaikų turto valdymo, naudojimo ir disponavimo klausimus reglamentuoja įstatymai ir tvarko kai kurios valstybės institucijos ir teismai³⁹.

Pažymėtina, kad nepilnametis negali savarankiškai spręsti visų klausimų, susijusių su jo turto valdymu, naudojimu ir disponavimu, juos atlieka atstovai pagal įstatymą – tėvai. Kadangi vaikai turi atskiras, nuo jų tėvų nepriklausančias teises, todėl jam priklausančio žalos atlyginimas negali būti priteistas kitiems asmenims⁴⁰.

LR civilinio kodekso trečiosios knygos XII skyriaus pirmajame skirsnyje yra ne kartą minimos uzufrukto teisės, kuriomis tėvai tvarko savo vaikų turtą. Šiuo požiūriu pažymėtina, kad LR civilinio kodekso 4.141-4.159 straipsniai, reglamentuojantys uzufruktą kaip daiktinę teisę, tėvų uzufrukto teisei taikomi tiek, kiek neprieštarauja LR civilinio kodekso trečiosios knygos nuostatomis. Pavyzdžiui, nepilnamečiams vaikams priklausančio turto duodamos pajamos priklauso vaikams (LR civilinio kodekso 4.53

³⁶ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 36-364; KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006., p. 13; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-469/2006.

³⁷ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006., p. 13.

³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-469/2006.

³⁹ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislovas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 188.

⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gruodžio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-809/2007.

str.), o ne tėvams, todėl privalo būti naudojamos vaikų ar visos šeimos, o ne vien tėvų asmeniniams poreikiams tenkinti.

Be to, tėvų uzufrukto teisę riboja pačių nepilnamečių teisė įstatymo numatytais atvejais savarankiškai sudaryti sandorius, susijusius su savo turtu. Todėl LR civilinio kodekso 3.185- 3.191 straipsnius privalu taikyti sistemiškai, kartu su LR civilinio kodekso 2.7-2.9 straipsniais⁴¹.

Apibendrinant galima teigti, kad LR civilinio kodekso trečios knygos XII skyriaus pirmajame skyriuje yra nustatytas įdomus reglamentavimas turto atskirumo ir uzufrukto teisių požiūriu. Kadangi vaikų ir tėvų turtas yra atskiras, o tėvus ir jų vaikus sieja ypatingi šeimos ryšiai, yra nustatomas specifinis uzufrukto teisių reguliavimas vaikų tėvams.

Dėl vaikų ir tėvų turto atskyrimo principo negalima išieškoti iš vaikui priklausančio turto, kurį tėvai ar vienas iš jų tvarko uzufrukto teisėmis, pagal tėvų ar vieno iš jų prievoles, nes šis turtas yra ne tėvų, o jų nepilnamečio vaiko, kuris neatsako pagal savo tėvų prievoles, nuosavybė - tai analogiškai nustato tiek LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalis, tiek 3.189 straipsnio 2 dalis)⁴².

LR civilinio kodekso 3.189 straipsnio 2 dalis nustato, kad pagal nepilnamečių vaikų tėvų kreditorių reikalavimus negali būti išieškoma iš nepilnamečių vaikų turto ar iš jų tėvų uzufrukto teisės. Kadangi vaikų ir tėvų turtas yra atskiras, vaikai neatsako pagal tėvų prievoles. Pagal tėvų prievoles negalima išieškoti ir iš pajamų, vaisių ar produkcijos, gaunamų naudojant nepilnamečiams vaikams priklausantį turtą, nes šios pajamos, vaisiai ar produkcija yra ne tėvų, o jų nepilnamečių vaikų nuosavybė. Dėl šios priežasties išieškojimas pagal tėvų kreditorių reikalavimus negali būti nukreipiamas į vaikams priklausantį turtą arba pajamas, vaisius ar produkciją, kuri gaunama naudojant vaikų turtą.⁴³

Tėvų uzufrukto teisė, būdama specifinė ir privaloma įgyvendinti tik atsižvelgiant į vaiko ir visos šeimos interesus, nors ir yra turtinė, laikoma susijusi tik su tėvų asmeniu ir negali būti sandorių objektas. Todėl uzufrukto teisės negalima perleisti kitiems asmenims (pvz., perduoti įgyvendinti kitam asmeniui) ar varžyti kitokiu būdu (pvz., įkeisti ir pan.)⁴⁴.

---

⁴¹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364.

⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387

⁴³ *Ibid*, p. 386 ; MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 370.

⁴⁴ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 370.

Dėl tėvų ir nepilnamečio vaiko turto atskyrimo principo tėvams draudžiama ne tik bet kokiū būdu suvaržyti specifinę uzufrukto teisę, bet ir sudaryti reikalavimo perleidimo sutartį, pagal kurią jie įgytų reikalavimo teisę į savo nepilnamečio vaiko turtą ar jo teises (LR civilinio kodekso 3.186 straipsnio 4 dalis). Pvz., jeigu pagal tam tikrą prievolę nepilnametis atsako savo turtu, tai tokios prievolės kreditorius savo reikalavimo negali perleisti jo tėvams. Ši norma prioritetiškai ginant vaiko interesus aiškintina plečiant, todėl tėvai, įvykdę nepilnamečio vaiko prievolę, jo turto atžvilgiu neįgyja reikalavimo teisės ir subrogacijos pagrindu (LR civilinio kodekso 6.111-6.114 str.)⁴⁵.

Taigi vaikų ir tėvų turto atskyrimo principas lemia, tai, kad tvarkantiems savo vaikų turtą uzufrukto teise, draudžiama perleisti, įkeisti ar kitokiu būdu suvaržyti uzufrukto teisę bei negalima sudaryti reikalavimo teisės [į savo nepilnamečio turtą ar jo teises] perleidimo sutartį.

3.2. Pareiga veikti vaikų interesais

Analizuodamas pareigą veikti vaikų interesais, galiu paminėti, kad nepilnametis, neįgijęs visiško civilinio veiksnumo, negali savarankiškai spręsti visų klausimų, susijusių su jam nuosavybės teise priklausančiu turtu. Todėl už nepilnamečio veiksmus, susijusius su jo turto valdymu, naudojimu ir disponavimu, atsakingi to nepilnamečio atstovai pagal įstatymą – tėvai (globėjai). Tokiais atvejais svarbu tiksliai nustatyti tėvų teises ir pareigas tvarkant savo nepilnamečiams vaikams priklausančią turtą, kad nebūtų pažeisti nepilnamečių interesai⁴⁶.

LR civilinio kodekso 3.186 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bendrasis principas, kad tėvai, tvarkydami savo nepilnamečių vaikų turtą uzufrukto teisėmis, privalo veikti tik vaikų interesais. Šis principas reiškia, kad vaikų turtas ir iš jo gaunamos pajamos privalo būti panaudojamos, visų pirma, pačių vaikų turciniams ir dvasiniams poreikiams tenkinti: vaikų maitinimui, aprangai, mokymui, gydymui, jų laisvalaikiui ir ugdymui. Teismų praktikoje aiškinama, jog vaiko turto tvarkymas vaiko interesais reiškia tokį vaikų turto tvarkymą, kuris teiktų vaikui maksimalią materialinę ir dvasinę naudą bei būtų viena iš sąlygų, užtikrinančių jo sveiką ir darnią fizinę bei psichinę raidą⁴⁷. Šis principas draudžia

⁴⁵ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 388 ; VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius : Justitia, 2006, p. 189.

⁴⁶ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387.

⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos mėn. 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-239/2009

tėvams naudoti turtą savo asmeniniams ar nesusijusiems su šeimos reikmėmis poreikiams tenkinti. Tėvai privalo nepilnamečiams vaikams priklausantį turtą tvarkyti taip, kad jis užtikrintų maksimalią materialinę ir dvasinę naudą. Pavyzdžiui, tėvai privalo užtikrinti saugias nepilnamečių turto investicijas, tai yra ne tik veikti taip, kad investuotas turtas nebūtų prarastas, bet taip pat jį gausinti.

LR civilinio kodekso 3.186 straipsnio 2 dalyje apibrėžti reikalavimai, kaip turi būti naudojamos pajamos ir vaisiai, gaunami iš nepilnamečiams vaikams priklausančio turto. Pajamoms ir vaisiams taip pat yra taikomas bendrasis principas – jie turi būti naudojami tik vaikų interesams (komentuojamo straipsnio 1 dalyje)⁴⁸. Pavyzdžiui, teismų priteisiamas išlaikymas vaikui yra jo nuosavybė (LR civilinio kodekso 3.186 straipsnio 1 dalis). Išlaikymas negali būti naudojamas vaiko tėvo (motinos) ar kitų asmenų asmeniniams poreikiams tenkinti. Visos sumos, gaunamos kaip išlaikymas, pirmiausia privalo būti naudojamos būtiniausiems vaiko poreikiams tenkinti: jį maitinti, aprengti, mokyti, ugdyti, laisvalaikio reikmėms ir pan., o likusi suma – taupoma ar saugiai investuojama⁴⁹. Iš nepilnamečiams vaikams priklausančio turto gaunamos pajamos taip pat priklauso tik vaikams (LR civilinio kodekso 4.53 str.), todėl privalo būti naudojamos išskirtinai tų vaikų poreikiams tenkinti, o ne tėvų asmeninėms reikmėms. Dėl šios priežasties, pagal tėvų prievolės atsirandantis išieškojimas negali būti nukreipiamas į pajamas, vaisius ar produkciją, kuri gaunama naudojant jų nepilnamečiams vaikams priklausantį turtą, nes šios pajamos, vaisiai ar produkcija yra būtent⁵⁰ nepilnamečių vaikų nuosavybė. Be to, tėvų uzufrukto teisę riboja pačių nepilnamečių vaikų teisė, įstatymo nurodytais atvejais, savarankiškai sudaryti sandorius, susijusius su jiems priklausančiu turtu. Todėl LR civilinio kodekso 3.185-3.191 straipsniai privalo būti taikomi sistemaiškai, kartu su LR civilinio kodekso 2.7-2.9 straipsniais⁵¹.

Pažymėtina, kad pareiga veikti vaikų interesais kyla iš prioritetinio vaikų teisių ir interesų apsaugos ir gynimo principo, kuris reiškia (tarp kitų reikšmių), kad sprendžiant visus su vaikais susijusius šeimos klausimus, tiek tėvai, tiek teismas ir kiti asmenys privalo pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus ir jais vadovautis. Taigi sprendžiant bet kurią su vaiku susijusį teisinį konfliktą, turi būti siekiama išaiškinti, koks ginčo sprendimo variantas labiausiai atitiks vaiko interesus. Kai kurie autoriai teigia, kad prioritetinis vaiko

⁴⁸ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 366; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-495/2008 (S).

⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-495/2008 (S).

⁵⁰ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387.

⁵¹ *Ibid*, p. 388.

interesų apsaugos principas yra ne tiek teisinis principas, kiek psichologinis teisės elementas⁵².

Taigi, principo veikti šeimos interesais taikymas teismų praktikoje yra gana diskretiškas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šis principas negalioja tik aiškinant tėvų pareigas, susijusias su jų vaikams priklausančiu turtu tai yra – bendrasis šeimos teisės principas.

3.3. Vaikų turto naudojimas šeimos reikmėms

Su pareiga vaikų turtą tvarkyti vaikų interesais glaudžiai susijusi vaikų turto naudojimo šeimos reikmėms pareiga, įtvirtinta LR civilinio kodekso 1.186 straipsnio 2 dalyje. Pajamos ir vaisiai, gaunami iš nepilnamečiams vaikams priklausančio turto, gali būti naudojami visos šeimos reikmėms, tačiau šis principas galioja tik išpildant būtinąją sąlygą – atsižvelgiant į vaiko interesus. Vadinasi, vis dėlto vaikų poreikiai nėra visiškai atskiriami nuo bendrų šeimos poreikių, todėl vaikų turtas ar iš jo gaunamos pajamos, prireikus ir nepažeidžiant vaikų interesų, gali būti panaudojami bendriems šeimos poreikiams tenkinti. Pavyzdžiui, iš vaikų turto gaunamos pajamos gali būti naudojamos šeimos gyvenamosios patalpos nuomos ar išlaikymo išlaidoms padengti, visos šeimos maitinimui, poilsiui, naujam šeimos būstui įsigyti ar esamam rekonstruoti ir pan.

Jeigu nepilnamečiam vaikui priklausantis turtas ar iš jo gaunamos pajamos naudojamos visos šeimos poreikiams tenkinti, vaikas tampa įsigyjamo daikto bendraturčiu (jo dalis yra proporcinga jam priklausančių įdėtų lėšų daliai). Pavyzdžiui, nepilnametis įgyja nuosavybės teisę į dalį buto, kuriam pirkti panaudotos jam priklausančios lėšos. Tačiau tokiu atveju viešame registre nepilnametis privalo būti įregistruotas nekilnojamojo daikto bendraturčiu, kitaip jis negalėtų panaudoti savo nuosavybės teisės prieš trečiuosius asmenis (LR civilinio kodekso 1.74 straipsnis)⁵³. Taigi, be uzufukto normų vaikų ir tėvų santykius iš dalies reglamentuoja ir dalinės nuosavybės civilinės teisės normos. Šios normos reglamentuoja tokius santykius, kai vienas iš tėvų arba senelių savo anūkams testamentu palieka dalį turto. Anūkai gali paveldėti ir pagal įstatymą, bet sudėtingesne tvarka⁵⁴.

⁵² MIKELĖNAS, V., *et al.* *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 127-128.

⁵³ *Ibid*, p. 389; MIKELĖNAS, V., *et al.* *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 366.

⁵⁴ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 190.

Kaip minėta, tėvai gali panaudoti šeimos reikmėms tik iš vaikų turto gaunamas pajamas ir vaisius. Tačiau teismo leidimu, esant būtinoms šeimos reikmėms, gali būti panaudojamas ir vaiko pagrindinis turtas. Pavyzdžiui, byloje pareiškėjai R.Š. ir E.Š. prašė teismo leisti panaudoti savo nepilnamečio sūnaus banko sąskaitoje esančius pinigus, gautus už teismo leidimu parduotą sūnui priklausantį butą, kuriuos sūnaus vardu patys tėvai buvo padėję į banką. Savo prašymą tėvai grindė tuo, kad turi 713 Lt įskolinimą už komunalines paslaugas ir kitokių šeimos išlaidų, kurių nebepajėgia sumokėti. Teismas, patikrinęs nurodytų aplinkybių pagrįstumą, 2002 m. gruodžio 13 d. nutarimu prašymą patenkino⁵⁵.

3.4. Draudimas įsigyti nepilnamečių vaikų turtą

Tėvams, tvarkantiems nepilnamečių vaikų turtą, taikomos ne tik pareigos veikti vaikų interesais bei naudoti jų turtą šeimos reikmėms tik atsižvelgiant į vaiko interesus, bet taip pat apribojimas – draudimas tėvams uzufrukto teise įkeisti, parduoti ar kitokiu būdu perleisti turtą arba iš jo išieškoti⁵⁶.

Draudimas įsigyti nepilnamečių vaikų turtą apima draudimą tai daryti tiek tiesiogiai, tiek per tarpininkus. Toks draudimas aiškinamas galimu vaikų interesų ir tėvų asmeninių interesų konfliktu. Todėl tėvai neturi teisės pirkti nepilnamečiams vaikams priklausantį turtą, jį padovanoti sau ar kitiems ir pan. Taip pat draudžiami netiesioginiai sandoriai, pavyzdžiui, tokie, pagal kuriuos tėvai, veikdami kaip nepilnamečio vaiko atstovai pagal įstatymą, parduoda nepilnamečiui priklausantį turtą trečiam asmeniui, o vėliau iš jo tą patį turtą nusiperka arba gauna dovanų. Nepilnamečio vaiko tėvai neturi teisės dalyvauti varžytinėse ir pirkti nepilnamečiui nuosavybės teise priklausantį turtą, iš kurio išieškoma pagal nepilnamečio prievoles⁵⁷.

Taigi tėvų uzufrukto teisė yra specifinė ir turi būti naudojama tik atsižvelgiant į vaiko ir visos šeimos interesus. Nepaisant to, kad ši daiktinė teisė yra turtinė, ji laikoma susijusia tik su tėvų asmeniu ir negali būti sandorių objektu, todėl negali būti perleista

⁵⁵ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 189-190.

⁵⁶ KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006., p. 13; Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364.

⁵⁷ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 367.

kitiems asmenims (pavyzdžiui, negali būti perduota įgyvendinti kitam asmeniui) ar kitokiu būdu suvaržyta (pavyzdžiui, įkeista ir pan.)⁵⁸.

3.5. Bendras tėvų sutarimas dėl nepilnamečių tėvų turto tvarkymo

LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas bendrasis šeimos teisės principas, kad visi šeimos klausimai turi būti sprendžiami šeimos narių tarpusavio sutarimu, kadangi su vaikais susijusios tėvų teisės yra lygios (išskyrus atvejus, nurodytus LR civilinio kodekso 3.190 straipsnyje, taip pat atvejus, kai vienas iš tėvų pripažintas neveiksniu arba ribotai veiksniumi)⁵⁹. Bendras sutarimas reiškia, kad abu tėvai privalo susitarti, kaip jie naudos vaikams priklausantį turtą (pavyzdžiui, išnuomos, investuos, paskolins ar pan.), kaip naudos iš jo gaunamas pajamas (pavyzdžiui, pirks vaikui dviratį ar padės pinigais į banką ir pan.). Jeigu tėvai negali rasti abiem priimtino sprendimo, bet kuris iš jų gali kreiptis į teismą. Tokiu atveju teismas priims sprendimą ir leis atlikti konkretų veiksmą, kurį nori atlikti vienas iš tėvų, o kitas tam prieštarauja. Pavyzdžiui, kai motina nori iš vaiko turto gautas pajamas padėti į banką kaip indėlį vaiko vardu, o tėvas – nupirkti vaikui motorolerį, teismas gali leisti atlikti arba vieną, arba kitą veiksmą. Taip pat teismas, turėdamas pagrindą, gali panaikinti vieno iš tėvų uzufukto teisę ir leisti ją įgyvendinti kitam iš tėvų. Tokios bylos nagrinėtinos LR CPK 579- 582 str. nustatyta tvarka⁶⁰.

Apibendrinamas nustatau, kad bendrai sutarti tėvams dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo yra ganėtinai svarbi pareiga, kadangi geriausiai vaiko interesais gali pasirūpinti tik abu tėvai *in corpore*.

---

⁵⁸ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387.

⁵⁹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364 ; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 389.

⁶⁰ Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 365; MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364.

4. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės objektas

Rašydamas apie turto tvarkymo ir uzufrukto teisės objektą, matau, kiek reikėtų aptarti tiek turto tvarkymo ir uzufrukto teisėmis tvarkomą objektą, tiek ir tokiomis teisėmis netvarkomą objektą.

4.1. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisėmis tvarkomas objektas

Siekiant atskleisti turto tvarkymo ir uzufrukto teisės objektą, visų pirma svarbu išsiaiškinti, ką apima sąvoka „turtas“. Teisės moksle turtas apibrėžiamas daiktais, turtinėmis teisėmis ir pareigomis bei pinigais. Yra išskiriamos dvi turto sąvokos. Siauruoju požiūriu darbe nagrinėjama „turto“ sąvoka reiškia daiktą ar daiktų visumą. Plačiuoju požiūriu „turtas“ – tai ir daiktai, ir turtinės teisės bei pareigos, išimtinės teisės ir pan. (žaliavos, prekės, pastatai, pinigai, prekių ženklai, juridinio asmens pavadinimas ir t.t.)⁶¹. Kadangi fizinis asmuo gali būti teisinių nuosavybės santykių subjektas neatsižvelgiant į amžių, vadinasi, tam tikro turto savininku gali būti ir nepilnametis. Nuosavybės teisę į tam tikrą turtą nepilnametis gali įgyti įvairiais būdais: paveldėti, gauti kaip dovaną, kaip darbo užmokestį, stipendiją kaip išlaikymą, laimėti loterijoje ir pan.⁶².

LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalis įtvirtinta bendrąją taisyklę, kad turtą, kuris yra nepilnamečių vaikų nuosavybė, tėvai tvarko uzufrukto teisėmis. Todėl LR civilinio kodekso 4.141-4.159 straipsniai, reglamentuojantys uzufruktą kaip daiktinę teisę, tėvų uzufrukto teisei taikomi tiek, kiek neprieštaruoja LR civilinio kodekso trečiosios knygos nuostatomis⁶³.

Įstatymas nenumato atvejų, kad kuris nors kitas asmuo, o ne tas, kuris perdavė turtą nuosavybėn, persigalvojęs turėtų teisę jį atsiimti. Todėl P. S. Vitkevičius mano, jog vertėtų priimti įstatymo normą, kurioje būtų nurodyta, kad taip pat ir vedybų sutarties dalies dėl turto perdavimo vaikams nebūtų galima pakeisti ir to turto atsiimti. Taip būtų efektyviau apginami vaikų interesai⁶⁴. Aš su šia nuomone sutinku, nes šeimos teisėje neturi būti pažeidžiamas prioritetinių vaikų interesų principas.

⁶¹ MIKELĖNAS, V., VILEITA, A., TAMINSKAS, A., et al. *Bendroji dalis. Civilinio kodekso komentaras*. Vilnius: Justitia, 2001, p. 213.

⁶² Mikelėnas, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 363.

⁶³ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387.

⁶⁴ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 196.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad išlaikymo teikimas yra pagrindinis nepilnamečio vaiko turto (nuosavybės) šaltinis. Išlaikymo paskirtis – užtikrinti būtinas sąlygas sveikam ir darniam vaiko fiziniam ir psichiniam vystymuisi bei tobulėjimui. Kasacinių teismų praktikoje formuojama taisyklė, kad išlaikymas yra skirtas vaiko kasdieniams poreikiams tenkinti ir reikalingas nuolat – kiekvieną dieną, todėl labai svarbus vaiko išlaikymo stabilumo išsaugojimas⁶⁵. Vadinasi, nepertraukiamas vaiko teisės į išlaikymą įgyvendinimas efektyviai užtikrinamas ir esminiai išlaikymo tikslai pasiekiami, tik tuo atveju, jei tėvai sąžiningai ir itin atidžiai bei rūpestingai vykdo įstatyme (LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalis, 3.190 straipsnio 1 dalis) nustatytas, su vaikui nuosavybės teise priklausančio turto ir išlaikymo, tvarkymu susijusias teises bei pareigas. Todėl tėvų, nevykdančių ar netinkamai vykdančių savo pareigas vaikams, veiksmai ar neveikimas vertintini kaip priešingi teisei⁶⁶.

4.2. Uzufrukto teisėmis netvarkomas nepilnamečių vaikų turtas

Pažymėtina, kad tam tikrą turtą nepilnamečiai gali tvarkyti savarankiškai ir uzufruktas jam nenustatomas (LR civilinio kodekso 3.187 str.)⁶⁷. LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta taisyklės išimtis ir numatytos trys rūšys turto, į kurį tėvai neturi uzufrukto teisės. Tai reiškia, kad šį turtą nepilnamečiai turi teisę tvarkyti visiškai savarankiškai. Pirma, tėvų uzufrukto teisė netaikoma turtui, kurį vaikas įgijo už savo paties uždirbtas lėšas. Antra, uzufrukto teisė netaikoma turtui, kuris yra skirtas vaiko lavinimo, pomėgių tenkinimo ar laisvalaikio organizavimo tikslams. Tokiu turtu reikėtų laikyti vaikui priklausančius vadovėlius, kitokias mokymo ir kanceliarines priemones, muzikos instrumentą, jeigu vaikas mokosi muzikos, sporto reikmenis (krepšinio kamuolį, dviratį, riedučius, kt.). Trečia, tėvai neturi teisės uzufrukto teise tvarkyti tokį vaiko turtą, kuris šiam buvo dovanotas ar jo paveldėtas su sąlyga, kad tam turtui nebus nustatomas uzufruktas.

Kalbant apie paties vaiko uždirbtas lėšas, detalesnių aiškinimų tikriausiai nereikia – tai iš esmės numatyta LR civilinio kodekso 2.7 straipsnio 3 dalyje: vaikams iki 14 metų; taip pat LR civilinio kodekso 2.8 straipsnio 3 dalyje: nepilnamečiams nuo 14 iki 18 metų, ypač žinant, kad visiškas darbinis teisnumas ir gebėjimas savo veiksmais įgyti

---

⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. L. v. V. L.*, bylos Nr. 3K-3-303/2008.

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009.

darbo teises bei sukurti darbo pareigas (darbinis veiksnumas) atsiranda asmeniui, sulaukusiam 16 metų, išskyrus tam tikras išimtis (Lietuvos darbo kodekso 13 str. 2 d.).

Pažymėtina, kad vaikui dovanotus ar jo paveldėtus nekilnojamuosius objektus būtina įregistruoti to vaiko vardu, kadangi LR civilinio kodekso 3.187 straipsnio 3 punktas numato, kad vaikui padovanotas turtas nėra tvarkymo tėvų uzufrukto specifinėmis teisėmis. O būtent nekilnojamas turtas yra privalomai registruojamas viešame registre, kaip nustato LR civilinis kodeksas.

Vaiko, kaip turto sandorių sudarytojo savarankiškumo ribos įtvirtintos LR civilinio kodekso 2,7,2.8 straipsniuose. Šiose teisės normose nurodoma, kad nepilnamečiai be globėjų ar rūpintojų sutikimo negali sudaryti tam tikrų turtinių sandorių. *Taigi tėvai, tvarkydami vaiko turtą turto tvarkymo ir uzufrukto teisėmis, privalo atsižvelgti į tai, kokių sandorių vaikai negali sudaryti.*

Kita vertus, negalima teigti, kad nepilnamečių turtas yra visiškai atskirtas nuo kitų šeimos narių turto. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad vaikui nuosavybės teise priklausančiu turtu tėvai ar kiti teisėti vaiko atstovai gali disponuoti tik turėdami vaiko teisių apsaugos tarnybos išvadą, kad tokie sandoriai neprieštaruja vaiko interesams. Tai dar kartą patvirtinta, kad plačiąja prasme, visų šeimos narių turtas sudaro vieningą šeimos narių nuosavybės teisės kompleksą.

P. S. Vitkevičiaus manymu, ženkliai įstatymų trūkumu laikytina tai, kad tėvų ar net kitų asmenų vaikui dovanotas nekilnojamas turtas (nors, žinoma, oficialiai dovanojimo sutartis tarp vaiko ir tėvų neįforminama) nelaikomas vaiko asmenine nuosavybe.

Pagal LR civilinio kodekso 3.120 straipsnio 1 dalį prie nedalytinio turto priskiriami daiktai, skirti nepilnamečių vaikų poreikiams tenkinti, ir jie paliekami be kompensacijos tam sutuoktiniui, su kuriuo lieka vaikai. Tačiau šie daiktai taip pat nelaikomi vaikų asmenine nuosavybe. Nutraukiant santuoką, vaikų globa gali būti nustatyta ne tėvams, o artimiesiems giminaičiams – globėjams. Tokiu atveju kyla pagrįstas klausimas, kam lieka tas turtas, kuris iš esmės priklauso vaikui? Pagaliau, kodėl įstatymų nenustatyta, kad indėliai, padėti į banką vaiko vardu, netampa jo nuosavybe?

Daugelyje sudaromų vedybų sutarčių šis klausimas paprastai sprendžiamas siekiant efektyviausiai užtikrinti vaikų interesus. Tokiose sutartyse dažniausiai nurodoma, kad turtas, įgytas vaikų reikmėms tenkinti, tampa jų nuosavybe. Indėliai bankuose, padėti vaikų vardu, yra jų asmeninė nuosavybė, kuri nėra dalijama ištuokos atveju.

P. S. Vitkevičius mano, jog šis klausimas tinkamai buvo išspręstas sutuoktinių D.K. ir V. K. 2003 m. liepos 28 d. vedybų sutartyje. Joje įtvirtintas susitarimas, kad

turtas, įgytas nepilnamečių vaikų reikmėms tenkinti, ir viešuosiuose registruose registruotinas nepilnamečių vaikų vardu įgytas turtas, kredito įstaigose nepilnamečių vardu esantys indėliai, akcijos, obligacijos ir kiti vertybiniai popieriai tampa vaikų nuosavybe ir dalijant turtą tarp sutuoktinių, į bendro dalytino turto balansą neįtraukiami⁶⁸.

Kaip tvarkyti ir naudoti turtą, kuriam nenustatyta uzufrukto teisė, sprendžia pats nepilnametis. Teisės aktuose nėra nustatytas draudimas tėvams patarti savo vaikui, kaip ir kur naudoti turtą. Tėvai turi teisę vaiką drausminti, jeigu mano, kad turtu naudojamas neatsakingai, įgyvendinti kitokias su vaiku susijusias tėvų teises ir pareigas. Nors tėvai neturi uzufrukto teisės į šį turtą, vis dėlto sandorius, susijusius su juo, nepilnametis gali sudaryti tik LR civilinio kodekso 2.7-2.8 straipsniuose nustatyta tvarka⁶⁹.

Teisę kreiptis į teismą dėl išlaikymo priteisimo turi vienas iš vaiko tėvų, vaiko globėjas (rūpintojas), valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija. Tokią teisę turi ir prokuroras. Šie asmenys taip pat turi teisę kreiptis į teismą dėl išlaikymo priteisimo ir kai vaiko tėvai nėra sudarę santuokos. Pavyzdžiui, nustatčius tėvystę teismo tvarka, šie asmenys gali pareikšti vaiko tėvui reikalavimą dėl išlaikymo vaikui priteisimo.

Išlaikymo teikimas yra pagrindinis nepilnamečio vaiko turto (nuosavybės) šaltinis. Išlaikymo paskirtis – būtinų sąlygų vaikui sveikai, darniai fiziškai ir psichiškai augti, vystytis bei tobulėti užtikrinimas. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad išlaikymas skirtas vaiko kasdieniams poreikiams tenkinti ir reikalingas nuolat, kas dieną, todėl labai svarbus vaiko išlaikymo stabilumo išsaugojimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. gegužės 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. L. v. V. L.*, bylos Nr. 3K-3-303/2008). Vaiko teisės į išlaikymą nepertraukiamas įgyvendinimas gali būti užtikrintas, taigi ir pirmiau nurodyti išlaikymo tikslai gali būti pasiekti tik tada, kai tėvai sąžiningai bei itin atidžiai ir rūpestingai vykdo įstatyme (LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 1 dalis, 3.190 straipsnio 1 dalis) jiems nustatytas su vaikui nuosavybės teise priklausančiu turtu, be kita ko, gaunamu ir kaip išlaikymas, tvarkymu susijusias teises bei pareigas. Tėvų, nevykdančių ar netinkamai vykdančių savo pareigas vaikams, veiksmai ar neveikimas vertintini kaip priešingi teisei⁷⁰.

Apibendrinamas galiu teigti, kad LR civiliniame kodekse yra ganėtinai aiškiai nusakytas turtas, kuriuo tėvai gali disponuoti turto tvarkymo bei uzufrukto teisėmis. Tačiau

⁶⁸ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 195-196.

⁶⁹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 363-364; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 387.

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009.

egzistuoja ir išimtiniai objektai, kurio tėvai tvarkyti ir disponuoti uzufrukto teisėmis negali.

5. Susiję su nepilnamečio vaiko turtu sandoriai

Susiję su nepilnamečio vaiko turtu sandorius aš norėčiau atskleisti visų pirma per teismo diskrecijos teisę ribojant tėvų uzufruktorių sandorių sudarymo teises, antra – per konfliktus tarp tėvų ir nepilnamečių vaikų dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo, trečia – per sandorius dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo negaliojimo pagrindai.

5.1. Teismo diskrecijos teisė ribojant tėvų uzufruktorių sandorių sudarymo teises

Nors įstatymas įpareigoja tėvus tvarkyti savo nepilnamečių vaikų turtą tik vaikų interesais (LR civilinio teismo tampa tarsi „filtru“ – jis privalo įsitikinti, kad atitinkamas sandoris nepakenks nepilnamečio interesams⁷¹).

L. Prancikienė, nagrinėdama atstovavimą šeimos teisiniuose santykiuose, teigia, kad jis negali būti siaurai traktuojamas tik kaip sutuoktinių tarpusavio atstovavimas. Nagrinėti aspektai atskleidžia, kad šeiminiai atstovavimo santykiai susiklosto ir tarp nepilnamečių vaikų ir jų teisėtų atstovų (tėvų, įtėvių, globėjų, rūpintojų). Pagal pastarąjį aspektą galima išskirti dvi grupes teisinių nagrinėtų pasekmių:

- 1) teisinės pasekmės, kylančios iš netinkamo vaiko interesų atstovavimo;
- 2) teisinės pasekmės, veikiant vieno sutuoktinio vardu be įgaliojimo ar viršijant suteiktus įgaliojimus bei pažeidžiant atstovaujamojo sutuoktinio interesus.

Pirmuoju atveju nagrinėtinos teisinės pasekmės, susijusios su sandorių pripažinimu negaliojančiais, kai teisėti nepilnamečio vaiko atstovai be išankstinio teismo leidimo sudaro sandorius, numatytus LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 1 dalyje⁷².

3.188 straipsnio 1 dalyje išvardintos šešios rūšys sandorių, kurių nepilnamečio tėvai negali sudaryti, negavę išankstinio teismo leidimo. Teismo leidimas šiuo atveju yra papildoma nepilnamečių vaikų turtinių interesų apsaugos garantija.

Pirmasis sandoris apima 3.188 straipsnio 1 dalies 1 punktą, kuriame teigiama, kad tėvai neturi teisės perleisti, įkeisti savo nepilnamečių vaikų turtą ar kitaip suvaržyti teises į jį⁷³. Šis punktas taikytinas tik perleidžiant ar suvaržant (parduodant, įkeičiant ir pan.) nepilnamečiui vaikui priklausantį nekilnojamąjį daiktą, taip pat kilnojamąjį daiktą, kurio

⁷¹ MIKELĖNAS, V., *et al.* *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391.

⁷² PRANCIKIENĖ, Liudvika. *Atstovavimas šeiminiuose teisiniuose santykiuose*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006, p. 46.

⁷³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

vertė viršija dešimt minimalių mėnesio algų (analizuojamos normos 6 p.)⁷⁴. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso 187 straipsnio 1 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos trišalės tarybos 2007 m. lapkričio 13 d. teikimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė patvirtinti nuo 2008 m. sausio 1 d. minimalią mėnesinę algą – 800 litų⁷⁵. Taigi šiuo metu tėvai neturi teisės perleisti, įkeisti savo nepilnamečių vaikų turto, didesnio kaip 8 000 litų (nes dešimt padauginus iš aštuonių šimtų litų gaunasi aštuoni tūkstančiai litų).

Antrame sandoryje teigiama, kad tėvai neturi teisės savo nepilnamečių vaikų vardu priimti ar atsisakyti priimti palikimą (3.188 straipsnio 1 dalies 2 punktas)⁷⁶. Jis taikomas paveldint turtą tiek pagal testamentą, tiek pagal įstatymą⁷⁷. Įstatymų leidėjas palikimo priemonės kontrolę pavedė teismams, kurie sprenddami problemas, deja, daro klaidų - ypač dažnai yra neišaiškinamos svarbios aplinkybės, galinčios pridaryti nemažai žalos nepilnamečiams vaikams. Pavyzdys galėtų būti Šiaulių miesto apylinkės teismo civilinės bylos Nr. S.2-763-o3\2003 aplinkybės, kai pagal pareiškėjos I. K. prašymą išduoti leidimą priimti palikimą nepilnamečės dukters vardu 2003. m. sausio 23 d. nutartimi teismas patenkino prašymą, remdamasis notaro pateiktu liudijimu, kad pradėta paveldėjimo byla. Teismui tebuvo pateiktas pareiškėjos dukters sutikimas. Šioje byloje prie prašymo nebuvo pridėti jokie įrodymai apie paveldimo turto sudėtį, taip pat teismas neišsiaiškino, ar yra kreditorių, galinčių pareikšti reikalavimus į paveldimą turtą ir kt.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimo 8.7 punkte išaiškinama, kad sprendžiant, ar išduoti teismo leidimą tėvams savo nepilnamečių vaikų vardu priimti ar atsakyti priimti palikimą (LR civilinio kodekso 3.188str. 2 p.), teismas privalo atsižvelgti į LR civilinio kodekso 5.52 straipsnio nuostatas, kad įpėdinis, priėmęs palikimą, už palikėjo skolas atsako visu savo turtu. Todėl pareiškėjai prašyme turi nurodyti, kokie civilinių teisių objektai yra paveldimi: materialūs ir nematerialūs dalykai; palikėjo reikalavimo teisės ir prievolės; įstatymų numatytais atvejais – intelektinės nuosavybės objektai ir kitokios įstatymų nustatytos teisės ir pareigos (LR civilinio kodekso 5.2 str.2d.). Taip pat privaloma pateikti įrodymus apie paveldimo turto sudėtį (pvz., išrašus, pažymas, pažymėjimus iš Nekilnojamojo turto registro, Turto arešto aktų

⁷⁴ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 368; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391–392.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 17 d. nutarimas Nr. 1368 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr. 35–1251

⁷⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

⁷⁷ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 368; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391.

registro), komercinių bankų pažymas apie turimus indėlius arba gautas paskolas ir pan. Pareiškimė dėl teismo leidimo nepilnamečio vaiko vardu priimti palikimą suinteresuotais asmenimis nurodomi pareiškėjui žinomi palikėjo kreditoriai. Jeigu teismas pripažįsta, kad tai būtina, išvadai byloje padaryti įtraukiama vaikų teisių apsaugos tarnyba (CPK 49 straipsnio 2 dalis). Be to, minėto nutarimo 8.7 punkte pabrėžiama, kad teismas, siekdamas apsaugoti nepilnamečio vaiko teises, turėtų būti aktyvus (CPK 443 straipsnio 8 dalis ir 582 straipsnio 4 dalis). Jeigu nustatoma, kad palikimas yra apsunkintas kreditorių reikalavimų, būtina svarstyti, ar palikimo priėmimas neturės būti priimamas pagal apyrašą (LR civilinio kodekso 5.53 straipsnis). Tokiu atveju įpėdinis už palikėjo skolas atsako tik paveldėtu turtu. Toks teismo aktyvumas – leidimo išdavimas priimti palikimą pagal apyrašą, nors ir neprašė įpėdinis – nelaikomas teismo išėjimu už pareikšto prašymo ribų (CPK 379 straipsnis)⁷⁸.

Trečiame sandoryje teigiama, kad negalima sudaryti nepilnamečių vaikų turto nuomos sutarties ilgesniam nei penkerių metų laikotarpiui (3.188 straipsnio 1 dalies 3 punktas)⁷⁹. Analizuojamo straipsnio 3 punktas taikytinas tiek kilnojamajam, tiek nekilnojamajam daiktui, jeigu nuomos terminas ilgesnis kaip penkeri metai.

Ketvirtas sandoris apima apribojimą tėvams nepilnamečių vaikų vardu sudaryti arbitražinį susitarimą⁸⁰.

Penktame sandoryje, kaip teigia 3.188 straipsnio 1 dalies 5 punktas, nustatomas draudimas tėvams nepilnamečių vaikų vardu sudaryti paskolos sutartį, jeigu sutarties suma viršija keturių minimalių algų dydį⁸¹. Šis punktas taikytinas tiek tais atvejais, kai skolinamos nepilnamečiui vaikui priklausančios pinigines lėšos, tiek tais atvejais, kai paskolos gavėjas yra pats nepilnametis, kadangi nėra apibrėžiama, kas šiuo atveju turėtų būti kreditorius, o kas skolininkas⁸². Konkreti suma, dėl kurios tėvai neturi teisės be teismo leidimo sudaryti paskolos sutarties, yra gaunama keturis kartus padauginus aštuonis šimtus litų, kas reiškia, kad tėvai šiuo metu be išankstinio teismo leidimo negali sudaryti paskolos sutarties, kuri viršija 3 200 litų.

---

⁷⁸ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius : Justitia, 2006, p. 193-193.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

⁸⁰ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 368; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391.

⁸¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.

⁸² MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 368; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391; VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius : Justitia, 2006, p. 193.

Paskutiniame sandoryje teigiama, kad tėvai neturi teisės investuoti nepilnamečių vaikų piniginių lėšų, jei jų suma viršija dešimties minimalių mėnesinių algų dydį⁸³. 3.188 straipsnio 1 dalies 6 punktą taikytinas, kai už nepilnamečiui priklausančias pinigines lėšas perkami nekilnojamoji ar kilnojamoji daiktai, vertybiniai popieriai ir pan. Šis punktas taip pat turėtų būti taikomas tėvams, norint paimti iš banko vaiko vardu padėtą indėlį, jeigu paimama suma viršytų dešimt minimalių mėnesinių algų. Svarbus LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 1 dalies 6 punkto taikymo išaiškinimas pateiktas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimo 8.5 punkte. Jame nurodoma, kad išankstinis teismo leidimas būtinas, kai investuojamų nepilnamečio vaiko pinigų suma viršija dešimties minimalių mėnesinių algų dydį, ir tai nepriklauso nuo to, per kiek kartų investuojant lėšas susidaro ši suma. Taigi tėvai arba globėjai, investuodami nepilnamečio vaiko pinigų sumas, kiekvieną kartą gali panaudoti mažesnę negu LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatytą sumą. Išankstinis teismo leidimas būtinas tada, kai jau susidaro šioje teisės normoje nustatyta suma. Investavus pagal gautą išankstinį teismo leidimą LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 1 dalies 6 punkte nustatytą sumą, ji pradedama skaičiuoti iš naujo. Teismo nutartyje turi būti nurodyta, kokiais konkrečiais investicijai yra duodamas išankstinis teismo leidimas (t. y. turi būti nurodyta investicijos rūšis).

Kaip teigia L. Prancikienė, akivaizdu, kad pastarieji sandoriai ypač galėtų turėti įtakos nepilnamečių vaikų turtinėms teisėms ir interesams, todėl pažeidus įstatyminių reikalavimų gauti išankstinį teismo leidimą šiems sandoriams, įstatymo leidėjas numato pažeistų vaikų teisių gynimo būdą⁸⁴.

Nepilnamečio vaiko lėšas pervedant arba mokant į vaiko vardu atidarytą banko sąskaitą, vaiko vardu padedant indėlį banke, išankstinio teismo leidimo nereikia. Tačiau tėvams arba globėjams siekiant šias nepilnamečio vaiko lėšas koku nors būdu panaudoti, reikia išankstinio teismo leidimo. Tėvai ar globėjai turi nurodyti, kokiam tikslui bus naudojamos lėšos, be to, jie privalo pateikti reikiamus duomenis apie tų lėšų reikalingumą vaiko ir šeimos reikalams. Tačiau nors indėlis nei įstatyme, nei pačių teismų nėra vadinamas vaiko nuosavybe (reikalavimu), jis yra gana gerai saugomas. Nepaisant to, reikėtų įstatymiškai jį pripažinti vaiko turtu, nes tarp sutuoktinių, dalijantis turtą, kyla

---

⁸³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

⁸⁴ PRANCIKIENĖ, Liudvika. *Atstovavimas šeiminiuose teisiniuose santykiuose*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006, p. 46.

klausimas, ar toks indėlis įeina į dalytiną turtą, ar yra vaiko nuosavybė. Paprastai šis klausimas sprendžiamas ne vaiko naudai⁸⁵.

Išankstinis teismo leidimas nereikalingas, jeigu tėvai ar kiti asmenys investicijoms vaiko vardu panaudoja savo asmenines lėšas. Tačiau tokioms investicijoms vaiko vardu panaudotos tėvų ar kitų asmenų asmeninės lėšos tampa vaiko turtu, kuriam jau taikytinos LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio nuostatos. Taigi tų lėšų investicijų atsiimti be išankstinio teismo leidimo negalima⁸⁶.

Prašymai išduoti tokius leidimus nagrinėjami CPK 579-582 str. nustatyta tvarka. Sandorį, sudarytą be teismo leidimo, turi teisę užginčyti vaikas (jo globėjas, rūpintojas), vienas iš vaiko tėvų, kuris nesudarė sandorio, arba vaiko ar jo tėvų įpėdiniai. Tėvai, kurie sudarė sandorį be teismo leidimo, neturi teisės ginčyti sandorio. Tam, kad užginčytų be teismo leidimo sudarytą sandorį, ieškinį nepilnamečio interesais taip pat gali pareikšti valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija ar prokuroras⁸⁷.

Apibendrinant galima teigti, kad teismas tais atvejais, kai sprendžiama teikti ar neteikti leidimo sudaryti šešių rūšių sandorius, veikia kaip vaiko teisių apsaugos užtikrintojas. O sandoriai yra ganėtinai stambūs vaikų atžvilgiu, kad įstatymų leidėjas net įtraukė juos į LR civilinį kodeksą, duodamas teismui papildomo darbo vaikų teisių apsaugos prasme, nors ginčyti teismo leidimą gali tik ribotas subjektų ratas.

5.2. Konfliktai tarp tėvų ir nepilnamečių vaikų dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo

LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 2 dalyje yra numatytas toks atvejis, kad jei sudarant sandorį kyla interesų konfliktas tarp tų pačių tėvų nepilnamečių vaikų arba tarp nepilnamečio ir jo tėvų, bet kurio iš tėvų prašymu teismas tam sandoriui skiria *ad hoc* globėją, tai yra, šia norma yra suteikta galimybė teismo tvarka paskirti nepilnamečiui laikiną globėją (rūpintoją), kad šitas atstovautų ir gintų nepilnamečio interesus sudarant tik konkretų sandorį. Tokio globėjo (rūpintojo) įgaliojimai baigiasi sudarius sandorį, dėl kurio jis buvo paskirtas. Laikinas globėjas (rūpintojas) gali būti skiriamas bet kurio iš

⁸⁵ VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 194.

⁸⁶ *Ibid*, p. 193.

⁸⁷ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 368; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 392.

tėvų prašymu. Prašymai skirti laikiną globėją nagrinėjami CPK 491-504 straipsniuose nustatyta tvarka⁸⁸.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 2 dalis numato dvejopą interesų konfliktą. Pirmiausia, interesų konfliktas gali kilti tarp tų pačių tėvų nepilnamečių vaikų, jeigu tėvai turi jų ne vieną. Pvz., šeimai auginant sūnų ir dukterį, motina nusprendžia nupirkti sūnui butą už šiam priklausančias lėšas, bet iš dalies – tai yra ir dukrai priklausančios lėšas. Tėvas su tuo nesutikdamas ir manydamas, kad šitaip bus pažeisti dukters interesai, gali kreiptis į teismą ir prašyti skirti laikiną globėją, kuris atstovautų dukters interesams sudarant sandorį.⁸⁹

Kitas interesų konfliktas galimas tarp nepilnamečio vaiko ir vieno iš jo tėvų. Pavyzdžiui, vaiko, kuris yra įpėdinis, motina vaiko vardu nori atsisakyti palikimo savo pačios naudai, kad visą palikimą galėtų paveldėti ji viena. Tokiu atveju tėvas gali kreiptis į teismą ir prašyti skirti laikiną globėją, kad šis atstovautų vaiko interesams sudarant sandorį ir būtų išvengta galimo tėvų ir vaiko interesų konflikto (LR civilinio kodekso 3.186 straipsnis).⁹⁰ Arba kitas pavyzdys: tėvai yra sudarę vedybų sutartį, pagal kurią visas jų įgyjamas turtas yra asmeninė kiekvieno nuosavybė. Tėvas nori pirkti akcijas, kurių kainos dalis bus apmokama nepilnamečiui vaikui priklausančiais pinigais. Šiuo atveju galimas vaiko ir tėvo interesų konfliktas, todėl sudarant sandorį vaikui turi atstovauti ne tėvas, o motina⁹¹.

Kai kyla nepilnamečio vaiko ir vieno iš jo tėvų interesų konfliktas, vaiko interesams atstovauja ir sandorius sudaro vienas iš tėvų, tarp kurio ir vaiko nėra interesų konflikto (LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 3 dalis). Pavyzdžiui, tėvai sudarę vedybų sutartį, pagal kurią visas jų įsigyjamas turtas yra kiekvieno asmeninė nuosavybė. Tėvas nori pirkti akcijų, dalį jų kainos sumokėdamas nepilnamečiui vaikui priklausančiais pinigais. Šiuo atveju galimas vaiko ir tėvo interesų konfliktas, todėl sudarant sandorį vaikui turi atstovauti ne tėvas, o jo motina⁹².

Taigi matome, kad interesų konfliktai tarp tėvų bei tarp tėvo (motinos) turi būti sprendžiami remiantis teisės normomis, kurios įtvirtina vaiko prioritetinių teisių principą. Todėl dėl interesų konflikto neturėtų nukentėti vaiko interesai.

⁸⁸ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 369; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, 392.

⁸⁹ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 392.

⁹⁰ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 369.

⁹¹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 370.

⁹² MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 392.

5.3. Sandorių dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo negaliojimo pagrindai

Tėvų sudaryti sandoriai dėl jų vaikų turto, esant galimam interesų konfliktui (LR civilinio kodekso 2.135 straipsnis), gali būti pripažinti negaliojančiais pagal vaiko (jo globėjų ar rūpintojo) arba jo įpėdinių ieškinį, kadangi 3.188 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad vaikui, vienam iš jo tėvų ar vaiko arba jo tėvų įpėdiniams suteikiama teisė ginčyti sandorius, esant interesų konfliktui (LR civilinio kodekso 2.135 straipsnis)⁹³. Teisę pareikšti ieškinį dėl tokių sandorių pripažinimo negaliojančiais taip pat turi valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija arba prokuroras⁹⁴. V. Mikelėnas teigia, kad tokį sandorį gali ginčyti ir vienas iš vaiko tėvų, kuris nesudarė sandorio, taip pat jo tėvų įpėdiniai. Sandorį be teismo leidimo sudarę abu tėvai netenka teisės jo ginčyti⁹⁵.

LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad pažeidus reikalavimus dėl tvarkos, kurią vykdo teismas savo diskrecijoje dėl išankstinio savo leidimo stambiais sandoriams bei interesų konflikto, sandoris gali būti pripažintas negaliojančiu pagal vaiko, vieno iš jo tėvų ar jo įpėdinių ieškinį. Šeimos teisės doktrinos specialistai pastarąją normą vertina ganėtinai prieštaringai. Pastarųjų nuomone, ši norma yra gana įdomi, kadangi suteikiama pačiam vaikui teisė ginti pažeistas teises. Šią nuomonę jie argumentuoja, kad LR civilinio kodekso 3.188 straipsnio 1 dalyje nurodyta daugelis sandorių, kurių vaikai arba apskritai negali sudaryti, arba galėtų sudaryti tik rūpintojo sutikimu, todėl suabejojama vaiko galimybėmis ginti savo teises.

L. Prancikienė visiškai sutiktų su pastarąja teisine kritika, tačiau jį atkreipia dėmesį į tai, kad, nors vadovaujantis teisės aktais, vaiku laikomas asmuo iki 18 metų (išskyrus tam tikras išimtis) tačiau vaiko, kurio teisės pažeistos iki šio amžiaus ribos, galėtų būti ginamos ir vėliau, t. y. kai šis asmuo sulaukia pilnametystės. O kadangi pilnametystė neatima iš subjekto teisės į gynybą (nors teisine prasme jis jau yra praradęs vaiko statusą), todėl L. Prancikienė mano, kad pastaroji norma galėtų būti vertintina kaip perspektyvi vaiko teisių gynimo priemonė⁹⁶. Tiriamajame darbe taip pat laikomasi tokios nuomonės, kadangi priešingai būtų pažeista teisė į gynybą, numatyta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1

⁹³ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 370.

⁹⁴ *Ibid*, p. 367, 370; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 388.

⁹⁵ MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 391.

⁹⁶ PRANCIKIENĖ, Liudvika. *Atstovavimas šeiminiuose teisiniuose santykiuose*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006, p. 45.

dalies bei LR civilinio kodekso 1.137 ir 1.138 straipsnių suteikta teisė į teisminę gynybą⁹⁷.

Vaiko interesams apsaugoti yra nustatytos negaliojančių sandorio rūšys. Taigi tėvai privalo atsižvelgti, kad vaiko interesams prieštaraujantys sandoriai gali tapti negaliojančiais.

---

⁹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014; Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262; Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.

6. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pasikeitimo momentai

Toliau aptarsiu turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pasikeitimo pagrindus, kurie yra reikšmingi tėvų teisių bei pareigų, susijusių su jiems priklausančiu turtu, dinamikos atžvilgius. Visų pirma išskiriu atvejį, kuomet turtą tvarko vienas iš tėvų, o antra- atvejį, kuomet uzufruktorius vaiko tėvas (motina) sudaro naują santuoką.

6.2. Atvejis, kai nepilnamečio vaiko turtą tvarko vienas iš tėvų

3.190 straipsnio 1 dalyje nurodyti atvejai, kai uzufrukto teisė į nepilnamečių vaikų turtą priklauso ne abiem tėvams, o tik vienam. Pirmiausia, vienas iš tėvų, kuris atskirtas nuo vaikų arba kurio tėvų valdžia apribota (LR civilinio kodekso 3.179-3.183 straipsniai), neturi uzufrukto teisės, o nepilnamečių vaikų turtą uzufrukto teise tvarko tas iš tėvų, kuris nėra atskirtas nuo vaikų ir kurio tėvų valdžia neapribota.

Antra, nutraukus tėvų santuoką ar patvirtinus jų gyvenimą skyrium, tas iš tėvų, su kuriuo vaikai negyvena, taip pat netenka uzufrukto teisės. Šiuo atveju uzufrukto teisę įgyvendina tas iš tėvų, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai nutraukus santuoką ar patvirtinus separaciją. Vienas iš tėvų taip pat netenka uzufrukto teisės, kai teismo sprendimu pripažįstamas neveiksniu arba ribotai veiksnium⁹⁸.

Trečia, vienas iš tėvų netenka uzufrukto teisės, kai jis teismo sprendimu pripažįstamas neveiksniu arba ribotai veiksnium⁹⁹.

Ketvirta, gali būti panaikinta uzufrukto teisė tik to iš tėvų, kuris ją netinkamai įgyvendina, o kitam sutuoktiniui gali būti leisti įgyvendinti uzufrukto teisę vienasmeniškai¹⁰⁰.

Išanalizavęs atvejį, kuomet vaiko turtą tvarko vienas iš tėvų, konstatuoju, kad būtina apsaugoti vaiko interesus ypatingai tuomet, kai dėl kokių nors priežasčių tėvai negali tvarkyti vaiko turto dualistiniais pagrindais.

---

⁹⁸ MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė. Vilnius: Justitia, 2002, p. 371.

⁹⁹ MIKELĖNAS, V., *et al.* Šeimos teisė. Vilnius: Justitia, 2009, p. 390.

¹⁰⁰ *Ibid.*

6.2. Atvejis, kuomet uzufuktorius vaiko tėvas (motina) sudaro naują santuoką

CK 3.190 straipsnio 2 dalyje aptariamas atvejis, kai nutraukus santuoką nepilnamečio vaiko tėvas ar motina, su kuriais gyvena vaikas, sudaro naują santuoką. Tada uzufukto teisė lieka galioti, tačiau naujasis vaiko tėvo ar motinos sutuoktinis uzufukto teisės neįgyja, išskyrus atvejus, kai įsivaikina vaiką. Kadangi sudarius naują santuoką gali padidėti šeimos poreikiams skiriamos išlaidos (pvz., naujasis vaiko motinos ar tėvo sutuoktinis gali būti bedarbis, nedarbingas, gali turėti nepilnamečių vaikų iš kitos santuokos). Komentuojama LR CK 3.190 straipsnio 2 dalies komentuojama norma, siekdama apsaugoti nepilnamečio, kurio turtui nustatytas uzufuktas, turtinius interesus, reikalauja, kad vaiko tėvas ar motina vaiko vardu atidarytų banko sąskaitą ir perverstų į ją vaiko turto duodamas pajamas. Šios pajamos privalo būti naudojamos tik vaiko (o ne visos šeimos) interesais. Reikalauti, kad vaiko gaunamos pajamos būtų pervedamos į jo sąskaitą ir naudojamos tik jam išlaikyti, mokyti ir auklėti, gali vaiko tėvas (motina), gyvenantis skyrium ir mokantis vaiko išlaikymą. Jeigu vaiko turtas duoda vaisių (pvz., gyvulių prieauglį, sodo derlių ir pan.), tai viskas, kas nėra sunaudojama vaikui išlaikyti (maitinti, mokyti, laisvalaikiui leisti ir pan.), taip pat privalo būti apskaitoma atskirai. Tokia taisyklė nustatyta siekiant apsaugoti vaiko turtinius interesus ir neleisti sumaišyti vaiko turto su kitų asmenų turtu (pvz., su vaiko motinos ar tėvo naujojo sutuoktinio, tokio sutuoktinio vaikų turtu ir pan.). Pvz., iš vaiko tėvo, gyvenančio skyrium, kaip išlaikymas natūra buvo priteistas 2 ha vaismedžių sodas. Šiuo atveju vaiko motina už vaisius gaunamas pajamas privalo panaudoti tik vaikui išlaikyti, o tas pajamas, kurios lieka, apskaityti atskirai vaiko vardu¹⁰¹.

Kai nutraukus santuoką nepilnamečio vaiko tėvas ar motina, su kuriuo gyvena vaikas, sudaro naują santuoką, uzufukto teisė lieka galioti, tačiau naujasis vaiko tėvo ar motinos sutuoktinis uzufukto teisės neįgyja, išskyrus atvejus, kai jis įvaikina vaiką. Kadangi sudarius naują santuoką gali padidėti šeimos poreikiams skiriamos lėšos (pvz., naujasis vaiko motinos ar tėvo sutuoktinis gali būti bedarbis, nedarbingas, gali turėti nepilnamečių vaikų iš kitos santuokos), todėl LR CK 3.190 straipsnio 2 dalyje, siekiant apsaugoti nepilnamečio, kurio turtui nustatytas uzufuktas, turtinius interesus, reikalaujama, kad vaiko tėvas ar motina vaiko vardu atidarytų banko sąskaitą, į kurią

¹⁰¹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 371.

pervestų vaiko turto duodamas pajamas. Šios pajamos privalo būti naudojamos tik vaiko interesais (LR CK 3.186 str.). Reikalauti vaiko gaunamos pajamos būtų pervedamos į jo sąskaitą ir būtų naudojamos tik jo išlaikymui, mokymui ar auklėjimui, gali vaiko tėvas ar motina, gyvenantis skyrium ir mokantis vaikui išlaikymą.

Jeigu vaiko turtas duoda vaisius (pvz., gyvulių prieauglį, sodo derlių, dividendų ir pan.), taip pat privalo būti apskaitoma atskirai - tokia taisyklė nustatyta siekiant apsaugoti vaiko turtinius interesus ir neleisti sumaišyti vaiko turto su kitų asmenų turtu (pvz., su vaiko motinos ar tėvo naujo sutuoktinio, tokio sutuoktinio vaikų turtu ir pan.) Pvz., iš vaiko tėvo, gyvenančio skyrium, kaip išlaikymas natūra buvo priteistos akcijos. Šiuo atveju vaiko motina už akcijas gaunamus dividendus privalo panaudoti tik iš vaikui išlaikyti, o tas pajamas, kurios laikė, apskaityti atskirai vaiko vardu.

Naujasis [vieno iš vaiko tėvų] sutuoktinis taip turi galimybę įgyti turto tvarkymo ir uzufrukto teisę. Tokią teisę naujasis vieno naujasis sutuoktinis gali įgyvendinti, kuomet įsivaikina savo naujojo sutuoktinio - vieno iš vaiko tėvų - vaiką.¹⁰²

Išanalizavęs atvejį, kai vienas iš tėvų sudaro naują santuoką, nustatau, kad naujasis tėvo (motinos) sutuoktinis gali būti integruojamas į šeimą, nors visų pirma turi būti apsaugoti vaiko interesai, neleidžiant vaiko turto sumaišyti su naujojo tėvo (motinos) sutuoktinio ar jo vaikų turtu.

---

¹⁰² MIKELĖNAS, V., *et al.* *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 390.

7. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės atsiradimo momentai

Kadangi LR civilinio kodekso trečiosios knygos XII skyriaus pirmojo skirsnio pavadinime yra minimos dvi teisinių santykių subjektų rūšys ir vienas objektas¹⁰³, tai darytina prielaida, kad turto tvarkymo ir uzufrukto teisė atsiranda būtent dėl tų priežasčių, susijusių su:

1. vaikais,
2. tėvais ir
3. turtu.

Šio magistrinio darbo antrojo skyriaus pirmajame skirsnyje nagrinėjau vaiko gimimo momentą. Šis juridinis momentas svarbus ne tik vaikams, tačiau ir tėvams, kadangi tėvai savo teisinį statusą įgyja nuo vaiko gimimo momento. Taip pat šis momentas yra svarbus šeimos santykių atžvilgiu bendrąja prasme, nes tuomet atsiranda šeiminiai santykiai tarp tėvų bei jų vaiko.

Kadangi tėvai gali būti ne tik biologiniai bet ir socialiniai, kaip tai jau aptariau šio darbo antrojo skyriaus antrajame skyrelyje, todėl tėvų ir vaiko šeiminiams santykių pradžia sąlygoja ir įvaikinimo momentas.

Tačiau ne visada vaiko gimimo ar įvaikinimo momentas reiškia ir tėvų teisių bei pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančio turto atsiradimu, kadangi retas vaikas įgyja kokį nors turtą nuo pat gimimo ar įvaikinimo momento. Aišku, galimi atvejai, kai pvz., mirštantis vaiko protėvis palieka testamentu savo ainiui kokį nors turtą su sąlyga, kad jį iki vaiko pilnamestystės tvarkys tėvai – tokiu atveju tėvų turto tvarkymo ir uzufrukto teisė atsirastų nuo pat vaiko gimimo momento.

Mano manymu, ne mažiau svarbi prielaida atsirasti šeimos santykiams dėl nepilnamečių vaikų turto tvarkymo yra aplinkybės, susijusios su turtu. Turtas gali būti įgyjamas įvairiais būdais. Šiuo atveju būtina atsižvelgti į LR civilinio kodekso 3.187 straipsnį, kurį išanalizavau ketvirtojo skyriaus antrajame skirsnyje, kadangi buvo pastebėta, jog ne kiekvienam nepilnamečių vaikų turtui yra nustatomas uzufruktas.

---

¹⁰³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.

8. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaiga

3.185 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybė teismo tvarka panaikinti tėvų uzufrukto teisę. Teisę kreiptis į teismą dėl tėvų uzufrukto teisės panaikinimo turi valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija arba prokuroras. Tokią teisę taip pat turi vienas iš tėvų, jeigu jie nesutaria dėl uzufrukto teisės įgyvendinimo, pavyzdžiui, vienam piktnaudžiaujant savo uzufrukto teise. Pagrindas teismo tvarka panaikinti tėvų uzufrukto teisę yra faktai, patvirtinantys, kad tėvai ar vienas iš jų netinkamai tvarko savo nepilnamečių vaikų turtą ir šitaip daro žalą turtiniams vaikų interesams, pvz., naudoja vaikų turtą neracionaliai, švaisto, naudoja jį ar iš jo gaunamas pajamas ne vaikų ir visos šeimos, o savo asmeniniams poreikiams tenkinti. Tėvų uzufrukto teisė turi būti panaikinta ir kai jie ar vienas iš jų yra pripažinti ribotai veiksniais, gyvena asocialiai (girtauja, vartoja narkotikus ir pan.). Priklausomai nuo byloje esančių duomenų, teismas taip pat patikrina, kaip tėvas ar motina tvarko vaiko išlaikymui skirtas lėšas (LR civilinio kodekso 3.186 str.), ar nėra pagrindo tėvą ar motiną nušalinti nuo turto tvarkymo (LR civilinio kodekso 3.191 str. 1 d. 4 p.)¹⁰⁴.

Panaikinus abiejų tėvų uzufrukto teisę, teismas vaiko turtui tvarkyti skiria turto administratorių. Turto administravimas steigiamas arba iki tol, kol vaikas taps visiškai veiksnus, arba iki tol, kol tėvams bus grąžinta uzufrukto teisė. Uzufrukto teisė tėvams gali būti grąžinta, jeigu išnyksta aplinkybės, dėl kurių ji buvo panaikinta. V. Mikelėnas dar numato, kad turto administratoriaus funkcijos perduodamos vaiko globėjui (rūpintojui)¹⁰⁵.

Jeigu netinkamai savo uzufrukto teisę įgyvendinta tik vienas iš tėvų, gali būti panaikinta tik jo uzufrukto teisė, o kitam sutuoktiniui leista įgyvendinti ją vienasmeniškai¹⁰⁶.

Tėvams suteiktos teisės ir pareigos tvarkyti vaikų turtą uzufrukto specifinėmis teisėmis yra terminuota. Tėvai turi uzufrukto teisę, kol jų vaikai įgyja galimybę jiems priklausantį turtą tvarkyti savarankiškai. 3.191 straipsnio 1 dalyje pateikiamas sąrašas pagrindų, kuriems esant baigiasi nepilnamečių vaikų tėvų uzufrukto teisė į vaikų turtą. Ši norma nustato, kad tėvai netenka teisės tvarkyti uzufrukto teise savo nepilnamečių vaikų turtą, kai:

- 1) įstatymų nustatyta tvarka nepilnametis emancipuojamas;

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. rugsėjo mėn. 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-874.

¹⁰⁵ MIKELĖNAS, V., *et al. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 364.

¹⁰⁶ *Ibid*, p. 365.

- 2) įstatymų nustatyta tvarka nepilnametis sudaro santuoką;
- 3) vaikas sulaukia pilnametystės;
- 4) teismas nušalina tėvus nuo turto tvarkymo;
- 5) teismas atskiria vaikus nuo tėvų ar apriboja tėvų valdžią.

Kaip baigiasi tėvams suteikta teisė tvarkyti specifinėmis uzufrukto teisėmis vaikų turtą, jau pilnametis vaikas pats įgyja visas reikiamas teises į savo turtą. Pvz., kai vaikas sulaukia pilnametystės, jis emancipuojamas ar sudaro santuoką, pilnametis pats gali vykdyti išieškojimą dėl kokio nors turto¹⁰⁷.

Šis sąrašas nėra baigtinis. Tačiau LR CK 4.150 straipsnio 1 dalis numato baigtinį aštuonių uzufrukto pabaigos sąrašą. Tačiau ne visi uzufrukto pabaigos pagrindai yra tinkami specifinės tėvų turimos uzufrukto pabaigos pagrindai. Pirmas yra, kuomet uzufrukto atsisakoma atsisakius. Antra, kai miršta uzufruktorius. 4.150 straipsnio 1 dalies 2 punkte minimas uzufrukto pabaigos pagrindas dėl likviduojamo uzufruktoriaus juridinis asmens ar praėjus trisdešimčiai metų nuo uzufrukto nustatymo juridiniam asmeniui netinka, kadangi tėvai yra fiziniai, o ne juridiniai asmenys. Pagal aptariamą dalies 3 punktą galimas uzufrukto pasibaigimas nustatytam terminui nėra galimas tėvų turto tvarkymo ir uzufrukto teisės atveju, kadangi uzufruktą tėvai tvarko uzufrukto teisėmis iki to laiko, kol jų vaikai tampa veiksniais, taigi tėvų turto tvarkymo ir uzufrukto teisė baigiasi įvykus naikinančiojoje sąlygoje numatytam juridiniam faktui – vaiko tapimui veiksniu.

Kadangi tėvai – uzufruktoriai negali įsigyti uzufrukto teisės uzufrukto objekto – vaikų nuosavybės įsigyti, taigi specifinė uzufrukto teisė negali pasibaigti pagal LR CK 4.150 straipsnio 4 dalį (kuris teigia, kad uzufruktas pasibaigia uzufruktoriui tapus uzufrukto objekto savininku).

Vaikų turtas gali žūti, taigi specifinė uzufrukto teisė gali baigtis žuvus uzufrukto objektui (4.150 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Taip pat gali baigtis ši teisė pagal 6 punktą - pablogėjus uzufrukto objekto būklei, kaip ir pagal 7 punktą - suėjus senaties terminui, bei pagal 8 punktą - panaikinus uzufruktą teismo sprendimu. Kaip teigia nagrinėjamo straipsnio 3 dalis, uzufrukto pabaigos momentu laikomas jo išregistravimo momentas, išskyrus uzufruktoriaus mirtį, vaiko tapimą veiksniu, uzufruktoriaus tapimą uzufrukto savininku, uzufrukto žūtį ir tuo atveju, kai uzufruktas neturėjo būti registruotas. Kelių

---

¹⁰⁷ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. birželio mėn. 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-818-153/2010.

asmenų naudai nustatytas uzufruktas baigiasi pasibaigus paskutinio asmens teisei (analizuojamo straipsnio 4 dalis)¹⁰⁸.

Galimas atvejis turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaigos tuomet, kai teismas pripažįsta vaiko tėvus neveiksniais ar ribotai veiksniais. Kai vaiko tėvai pradeda gyventi skyrium, t. y. esant separacijai, ar kai nutraukiama santuoka, to iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, uzufrukto teisė tai pat baigiasi (LR civilinio kodekso 3.190 str. 1 d.). Pasibaigus vieno iš tėvų uzufrukto teisei, šią įgyvendina kitas iš tėvų. Kai baigiasi abiejų tėvų uzufrukto teisė, tvarkyti nepilnamečio turtą skiriamas turto administratorius (arba turto administratoriaus funkcijos perduodamos vaiko globėjui (rūpintojui)¹⁰⁹.

Galimi atvejai, kai, pasibaigus uzufrukto teisei, nepilnamečio tėvas ar motina toliau naudojami vaiko turtu. Pvz., tėvai buvo nupirkę vaikui butą ir jį išnuomoję. Vaikas sulaukė pilnametystės, tačiau jo tėvai ir toliau ima iš nuomininkų nuomos mokestį už vaikui priklausantį butą. Tuomet reikia remtis 3.191 straipsnio 2 dalimi¹¹⁰, kur numatyta, pasibaigus uzufrukto teisei vaiko tėvai (ar vienas iš jų su kuriuo gyvena vaikas) ir toliau naudojami vaiko turtu, jei privalo gražinti vaikui turtą ir visas iš vaiko turto gautas pajamas ir vaisius nuo to momento, kai to pareikalavo vaikas ar jo atstovas¹¹¹. O santykiams, susiklostantiems tarp vaiko ir jo tėvų, tvarkančių vaiko turtą pasibaigus jų uzufrukto teisei, *mutatis mutandis* taikomi LR civilinio kodekso 6.229-6.236 straipsniai, reglamentuojantys kito asmens reikalų tvarkymą be pavedimo.¹¹²

LR civilinio kodekso 3.185 straipsnio 3 dalis numato galimybę teismo tvarka panaikinti tėvų uzufrukto teisę. Teisę kreiptis į teismą dėl tėvų uzufrukto teisės panaikinimo turi valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija arba prokuroras. Tokią teisę tai pat turi vienas iš tėvų, jeigu jie nesutaria dėl uzufrukto teisės įgyvendinimo, pvz., vienam iš tėvų piktnaudžiaujant savo uzufrukto teise. Pagrindas teismo tvarka panaikinti tėvų uzufrukto teisę yra faktai, patvirtinantys, kad tėvai ar vienas iš jų netinkamai tvarko savo nepilnamečių vaikų turtą ir šitaip daro žalą vaikų turtiniams interesams, pavyzdžiui, naudoja vaikų turtą neracionaliai, jį švaisto, naudoja jį ar iš jo gaunamas pajamas ne vaikų ir visos šeimos, o savo asmeniniams poreikiams tenkinti. Tėvų uzufrukto teisė turi

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262

¹⁰⁹ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 373; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 392; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 393.

¹¹⁰ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p.372.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262

¹¹² MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 373; MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 393.

būti panaikinta ir tais atvejais, kai jie ar vienas iš jų yra pripažinti ribotai veiksniais, gyvena asocialiai (girtauja, vartoja narkotikus ir pan.). Kai panaikinama abiejų tėvų uzufrukto teisė, teismas vaiko turtui tvarkyti skiria turto administratorių, kuris veikia pagal LR civilinio kodekso 4.236-4.252 straipsnių nustatytas taisykles. Turto administravimas steigiamas arba kol vaikas taps visiškai veiksnus, arba kol tėvams bus grąžinta uzufrukto teisė. Uzufrukto teisė tėvams gali būti grąžinta išnykus aplinkybėms, dėl kurių ji buvo panaikinta¹¹³.

Dažniausiai pateikiama teisinių faktų klasifikacija atsižvelgiant į asmens valios kriterijų. Remiantis juo yra išskiriami nuo asmens valios priklausomi ir nuo asmens valios nepriklausomi teisiniai faktai. Nuo asmens valios nepriklausomi nuo asmens valios (pvz., stichinė nelaimė) ir santykiškai nepriklausomi nuo asmens valios, nes jie prasideda esant asmens valiai, tačiau tolesnis jų vyksmas nuo asmens valios nepriklauso (pvz., vaiko gimimas)¹¹⁴.

Kadangi XII skyriaus pirmajame skirsnyje nustatytos specifinės uzufrukto teisių reglamentavimui negali prieštarauti teisės normos, numatančios bendrąsias uzufrukto nuostatas, taigi manome, kad baigtinio tėvų turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaigos pagrindų sąrašas nėra baigtinis. Tačiau sistemiskai aiškinant uzufruktą ir specifinį uzufruktą nustatančias normas, gali orientuotis, kokie gali būti uzufrukto ir turto tvarkymo teisės pasibaigimo pagrindai.

---

¹¹³ MIKELĖNAS, V., *et al.* *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 389-390.

¹¹⁴ *Ibid*, p. 390.

9. Lyginamoji analizė su Vokietijoje ir Rusijoje galiojančiu reglamentavimu

Detaliai išanalizavęs Lietuvos Respublikoje galiojančias nuostatas dėl tėvų teisių ir pareigų jų vaikų turto klausimais, noriu pažvelgti ir į kitose valstybėse galiojančią tvarką šioje srityje. Lietuvos Respubliką su Vokietijos ir Rusijos federacinėmis respublikomis sieja ilgamečių karų istorija. Be to, Vokietija ir Rusija yra skirtingas politines ir kartu teises nuostatas puoselėjančios didžiosios Europos valstybės.

Išanalizavęs Rusijos Federacinės Respublikos civilinį kodeksą neradau jokių tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, nuostatų. Rusijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso yra tik nustatoma bendrą tėvų pareigą auklėti ir prižiūrėti vaikus¹¹⁵. O štai Vokietijos teisinėje plotmėje aptikau kitokį reglamentavimą. Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 5 skyriuje yra kalbama apie tėvų valdžią. Vokietijoje nepilnamečių vaikų tėvų teisės ir pareigos tvarkyti savo vaikų turtą patenka į vaikų globos santykių sferą (Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1626 straipsnis). O Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1626 straipsnio 3 dalyje aiškinama, kad tėvų valdžia turi būti įgyvendinama taip, kad tai geriausiai atitiktų vaiko interesus, o geriausiai vaiko interesais veikia abu tėvai. Tai reiškia, kad tėvai vaikų turtą privalo tvarkyti veikdami vaikų interesais ir geriausia, kad tai darytų abu¹¹⁶. Taigi vaikų prioritetas vaikų interesų principas galioja ne tik Lietuvoje, bet ir Vokietijoje.

Panašiai kaip ir Lietuvoje, Vokietijoje (remiantis Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1627 straipsniu) tėvai vaikus globoti (taip ir prižiūrėti vaikų turtą) turi atsakingai ir siekdami tarpusavio susitarimo, siekdami geriausių vaiko interesų. Jei kyla nesusitarimų tarp vaiko tėvų, šie turi bandyti susitarti.

Remiantis Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1629a straipsnio 1 dalimi tėvai turi teisę tvarkyti tik tą vaikų turtą, kuris vaikui priklauso iki to laiko, kol jis dar yra nepilnametis¹¹⁷. LR civiliniame kodekse nėra tokios nuostatos, tačiau tai aišku iš sisteminio LR civilinio kodekso XII skyriaus pirmojo skirsnio aiškinimo.

Vokietijoje, kaip ir Lietuvoje, tėvai neturi teisės tvarkyti to turto, kurį vaikas įgyja paveldėdamas mirusiojo turtą ar kurį jam padovanojo, jeigu testatorius testamentine išskirtine ar donoras uždraudė tėvams tvarkyti jų vaikų turtą (Vokietijos Federacinės Respublikos 1638 straipsnio 1 dalį).

¹¹⁵ Семейный Кодекс Российской Федерации [interaktyvus]. (Rusijos Federacijos šeimos kodeksas). [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: <http://www.semkodeks.ru/>

¹¹⁶ German Civil Code [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.

¹¹⁷ *Ibid.*

Remiantis šio straipsnio 2 dalimi tėvai neturi teisės tvarkyti to, ką vaikas gavo kaip kompensaciją dėl jo turto ar turto, kuris susijęs vaikui priklausančiu turtu, sugadinimo, pažeidimo ar atėmimo¹¹⁸. O Lietuvoje tėvai turi teisę tokį turtą tvarkyti, kadangi tai uždrausta.

Taip pat kaip ir Lietuvoje, jeigu testamentu nustatoma, kad vienas iš tėvų negali tvarkyti vaikui skiriamo turto, tuomet tą turtą valdo kitas vaiko tėvas (analizuojamo straipsnio 3 dalis).

Kaip teigia Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1640 straipsnio 1 dalis, kad ir ką vaikas buvo gavęs palikimu ar pagal dovanojimo sutartį, tėvai privalo tvarkyti vaiko turtą taip, kaip buvo numatyta testamentine išskirtine ar dovanojimo sutartimi – tai pat kaip ir Lietuvoje.

Pagal analizuojamo straipsnio 2 dalį tėvų veiksmai gali skirtis nuo to, ką nustatė testatorius ar dovanotojas, tiek, kiek tai leidžia Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1803 straipsnio 2 ir 3 dalys.

Remiantis 1640 straipsnio 1 dalimi tėvai privalo inventorizuoti vaiko turtą, kurį vaikas paveldėjo. Tokio pobūdžio inventorizacijos tikslus ir išsamus sąrašas yra pateikiamas šeimos teismui. Ta pati taisyklė yra taikytina turtui, kurį vaikas gauna kitokiu keliu dėl mirties ar vienkartinių išmokų, suteikiamų vietoje išlaikymo ir neatlygintinų sandorių. Namų ūkyje turto vertė turi būti motyvuota. Nagrinėjamo straipsnio 2 dalyje nustatytos nuostatos nėra taikomos nekilnojamajam turtui, kurio įsigijimo vertė neviršija 15 000 eurų arba testatorius ar dovanotojas yra nustatęs priešingai. Jei tėvams, priešingai nei yra teigiama nagrinėjamo straipsnio 1 ir 2 dalyje, nereikia pateikti aprašo, arba inventorius neadekvatus pateikimui, šeimos teismas gali nurodyti, kad inventorizacija būtų užregistruota kompetentingos institucijos ar kompetentingo pareigūno ar notaro. Lietuvoje nėra tokių formalių taisyklių.

Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1641 straipsnis draudžia tėvams dovanoti vaikų turtą. Išimtis yra taikoma, kuomet yra dovanojama laikantis moralinės pareigos ar norint parodyti dėmesį padorumo ribose. O Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1642 straipsnis įpareigoja tėvus investuoti vaiko pinigus taip efektyviai, kad vaiko turto išlaikymas nereikalautų papildomų išlaidų. O Lietuvoje apskritai negalima jokiu būdu perleisti vaikų turto.

---

¹¹⁸ German Civil Code [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.

Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1643 nustato sandorių rūšis, kurie privalo būti patvirtinti teismo. Pagal šio straipsnio 1 dalį šeimos teismas turi patvirtinti stambius sandorius, sudarytus tėvų dėl vaikų turto tvarkymo¹¹⁹. Lietuvoje taip pat yra nustatyti sandoriai, kuriems reikia teismo leidimo.

Remiantis šio straipsnio 2 dalimi tas pats yra pasakyta ir apie atsisakymo nuo palikimo ir dėl privalomosios dalies. Šiems santykiams *mutatis mutandis* yra taikomi 1825, 1828 ir 1831 straipsniai (analizuojamo straipsnio 3 dalis).

Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1644 straipsnis nustato nuosavybės objekto grąžinimą vaikui. Tėvai negali be šeimos teismo patvirtinimo perleisti turto, dėl kurio yra reikalingas šeimos teismo patvirtinimas. Jei tėvai įsigyja kilnojamąjį daiktą už vaiko lėšas, tuomet šis turtas pereina vaiko nuosavybėn - taip teigia Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1647 straipsnis. Pagal šio straipsnio 2 dalį šios nuostatos taip pat taikomos ir įsigyjant kai kurią nekilnojamąjį turtą¹²⁰. O kadangi Lietuvoje negalima išvis perleisti vaiko turto, tai reiškia kad negalima už jų vaiko lėšas nieko pirkti.

Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1648 straipsnis nustato normą, numatančią kompensuojamąsias išlaidas tėvams. Pagal ją tėvai gali iš vaikų reikalauti kompensuoti išlaidas, patirtas dėl vaiko priežiūros ar vaiko turto priežiūros, jeigu tėvai neturi galimybių tas išlaidas padengti¹²¹. Tokio dalyko Lietuvos įstatymai nenustato.

Iš vaikui priklausančio turto gaunamų pajamų klausimus reglamentuoja Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1649 straipsnis. Remiantis jo 1 dalimi vaiko duodamos pajamos turi būti išleidžiamos vaikui išlaikyti, jeigu šių pajamų nereikia naudoti turto valdymo reikmėms. Jeigu vaiko turto duodamų pajamų nepakaka vaikui išlaikyti, gali būti naudojamos vaiko darbinis atlyginimas arba pajamos gautos iš savarankiškos darbo ar verslo. Pagal analizuojamo straipsnio 2 dalį tėvai gali naudoti tą turtą, kuris nėra būtinas tinkamam turto valdymui ir vaiko išlaikymui jų pačių išsilaikymui ar vaiko nesantuokiniam broliams ir seserims išlaikyti. Toks pajamų skirstymas turi būti teisingas, taigi skirstant vaiko turto duodamas pajamas turi būti atsižvelgiama į šeimos narių skaičių bei į jų pajamas. Tokia tėvų teisė pasibaigia vaikui

---

¹¹⁹ German Civil Code [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/english_bgb/english_bgb.html.

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ *Ibid.*

susituokus¹²². O Lietuvoje, kaip jau nustatėme, pajamas ir vaisius, gaunamus iš nepilnamečiam vaikui priklausančio turto, tėvai gali naudoti tik vaiko interesais arba šeimos reikmėms.

Vaiko interesų gynimą teisme reguliuoja Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1666 straipsnis. Jo 1 dalis nustato, kad jeigu fiziškai, protiškai bei psichologiškai vaiko interesai ar vaiko turtas yra pavojuje ir jei tėvai negali ar nenori išvengti pavojaus, šeimos teismas privalo imtis priemonių užkirsti kelią pavojui. Analizuojamo straipsnio 3 dalis nustato, kad šios priemonės apima teismo:

- 1) instrukcijas siekti tokios valstybinės paramos, kaip valstybinė parama vaikų ir jaunimo gerovei bei sveikatos apsaugai;
- 2) nurodymus, užtikrinančius pareigą lankyti mokyklą;
- 3) draudimus naudoti šeimos narių ar kitą būstą laikinai ar neribotam laikui, būti tam tikru atstumu nuo namų ar lankytis kitose vietose, kuriose vaikas lankosi;
- 4) draudimus užmegzti kontaktus su vaiku ar matytis su juo;
- 5) pripažinimų dėl tėvais pakeitimus;
- 6) dalinį ar visišką tėvų valdžios panaikinimą.

Pagal nagrinėjamo straipsnio 2 dalį yra preziumuojama, kad vaiko turtui kyla pavojus tuomet, kai tėvai nesilaiko vaikų išlaikymo pareigos ir neprižiūri tinkamai vaiko turto ar neįvykdo teismo nurodymų dėl vaiko turto priežiūros. Kaip teigia nagrinėjamo straipsnio 4 dalis, teismas bylose dėl vaikų gali nuspręsti ir tokius dalykus, kurie liečia trečiąją šalį¹²³. O Lietuvoje teismas tik nušalina tėvus nuo turto tvarkymo.

Teismo priemonių dėl pavojaus vaiko turtui pašalinimo atveju klausimus reglamentuoja Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1667 straipsnis. Šeimos teismas gali nurodyti, kad tėvai turi pateikti vaikų turto aprašą ir teikti valdymo ataskaitą. Tėvai turi pateikti patvirtinimą prie aprašo apie tai, kad aprašas teisingas ir išsamus. Jei turto aprašas nėra tinkamas, šeimos teismas gali nurodyti, kad inventorizacija būtų padaryta kompetentingos institucijos arba kompetentingo pareigūno ar notaro. Nagrinėjamo straipsnio 2 dalis nustato, kad šeimos teismas gali priimti sprendimą, kad vaiko pinigai būtų investuojami tam tikru būdu. Jei vertybiniai popieriai, materialinės vertybės arba skolos registras tvirtina federalinės vyriausybės arba žemės yra atskirai nuo vaiko, šeimos teismas gali tėvams nustatyti tokias pačias pareigas, kaip globėjams. Kaip

---

¹²² German Civil Code [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.

¹²³ *Ibid.*

teigia analizuojamo straipsnio 3 dalis, šeimos teismas gali reikalauti, kad tėvas, kuris kelia pavojų vaikų saugumui, apsaugotų vaiko turto valdymą. Apsaugos pobūdį ir saugumo nuostatas nustato šeimos teismas savo nuožiūra. Šeimos teismas, atsižvelgdamas į vaiko nuomonę, gali pakeisti saugumo vykdymas ir atšaukti apsaugą. Saugumo garantija gali būti išnykti tik tėvams baigus rūpintis vaiko turtu visiškai ar iš dalies teismui nustačius apribojimus tėvui dėl teisių į vaiką. Nagrinėjamo straipsnio 4 dalis nustato, kad tėvai dėl apribojimų tenkančias išlaidas padengia savo lėšomis¹²⁴. Pažymėtina, kad tokių nuostatų Lietuvos teisėje nėra.

Vokietijos Federacinės Respublikos civilinio kodekso 1698 straipsnis reguliuoja vaiko turto grąžinimą šiam vaikui klausimus. Pagal paminėto straipsnio 1 dalį jei tėvų valdžia yra baigiasi ar yra apribota, ar rūpinimasis vaiko turtu baigiasi dėl kitos priežasties, tėvai privalo atsisakyti teisių į vaiko turtą ir pareikalavus teismui pateikti valdymo sąskaitą. Nagrinėjamo straipsnio 2 dalis teigia, kad tėvai turi kompensuoti to turto dalį, kuri jie naudojo nepaisydami nuostatų dėl to, kam gali naudoti turtą tėvai¹²⁵. Lietuvos teisėje turto grąžinimo klausimas nėra sureglamentuotas. Šiai situacijai galima pritaikyti nebent kitas civilinės teisės normas.

Palyginus tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, reglamentavimą Lietuvos Respublikoje ir Vokietijos Federacinėje Respublikoje, galima teigti, kad Lietuvos Respublikoje galiojančios taisyklės dėl tėvų teisių ir pareigų dėl jų vaikams priklausančio turto yra ne tokios detalios, kaip tai yra Vokietijos Federacinėje Respublikoje. Galima pasakyti ir atvirkščiai, kad Vokietijos Federacinėje Respublikoje nustatyta detalesnė tėvų teisių ir pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu, tvarka, nei Lietuvos Respublikoje. O Rusijos Federacinėje Respublikoje apskritai nėra išskiriamos tėvų teisės ir pareigos, susijusios su tėvams priklausančiu turtu. Mano manymu toks skirtingas reglamentavimas šioje srityje skirtingose valstybėse rodo valstybės apsisprendimą ir požiūrį dėl vaikų ir tėvų santykių balanso sprendžiant klausimus dėl vaikų turto.

---

¹²⁴ German Civil Code [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.

¹²⁵ *Ibid.*

IŠVADOS

1. Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui siūlau keisti LR CK XII skyriaus pirmojo skirsnio pavadinimą „Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu“ į „Tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų nepilnamečiams vaikams priklausančio turto tvarkymu“, kadangi toks pavadinimas labiau atitiktų šiame skyriuje nustatytą teisinį reguliavimą.

2. Tėvų disponavimo jų vaikams priklausančiu turtu esmė yra tvarkyti turtą specifinėmis uzufrukto teisėmis, kadangi patys nepilnamečiai vaiko įstatymų leidėjo yra laikomi nepakankamai kompetentingais tai padaryti. To turto disponavimui yra taikomi tokie apribojimai, kaip draudimas įkeisti, perleisti, suvaržyti. Be to, iš šio turto negali būti išieškoma.

3. Tėvų pareiga tvarkyti vaikų turtą vaiko interesais yra svarbiausiai mano požiūriu iš visų tėvų pareigų, susijusių su jų vaikams priklausančiu turtu. Netgi tėvų pareiga naudoti turtą šeimos interesais turi būti vykdoma tik jei tai nepažeidžia vaiko interesų. Draudimas įsigyti vaikų turtą, jį perleisti, ar kitaip suvaržyti siekiant tik asmeninės naudos jau savaime prieštarauja vaiko interesams.

4. Tėvų teisės ir pareigos dėl jų nepilnamečiams vaikams priklausančio turto gali atsirasti įvairiais pagrindais. Svarbiausia, kad egzistotų nepilnamečių vaikų turtas, kuriam galiotų uzufruktas, kad būtų efektyvus tėvystės (motinystės) ryšys tarp vaiko ir tėvų bei kad nepilnametis vaikas nebūtų igijęs visiško veiksnumo.

5. Tėvų skyrybos ar separacija yra įdomus atvejis vaikų turto tvarkymo santykių tuo požiūriu, kad vienam iš tėvų pasibaigia vaiko turto tvarkymo santykiai, o kitam pasikeičia turto tvarkymo santykiai tuo požiūriu, kad jis specifinėmis uzufruktoriaus teisėmis valdo vaiko turto tą dalį vienas, kurią iki skyrybų valdė abu tėvai, tačiau atsiranda ir turto tvarkymo santykiai dėl išlaikymo vaikui.

6. Turto tvarkymo ir uzufrukto teisė pasibaigia dėl pagrindų, susijusių su trimis aspektais – vaikais, tėvais ir jų tėvų tvarkomu nepilnamečiams vaikams priklausančiu turtu. Siejant tėvų turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaigą su vaikais, ši teisė baigiasi tuomet, kai nepilnametis vaikas tampa visiškai veiksnus. Su tėvais susijusi turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaiga būdinga teismui nušalinus tėvus nuo turto tvarkymo, teismui atskyrus vaikus nuo tėvų ar apribojus valdžią. Išnykus specifinėmis uzufrukto teisėmis tvarkomam turtui, išnyksta ir turto tvarkymo bei uzufrukto teisė į tą nepilnamečiams

vaikams priklausantį turtą. Sistemiskai išsiaiškinęs LR civilinio kodekso normas manau, kad baigtinio turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pagrindų sąrašo nėra.

7. Vokietijos Federacinėje Respublikoje tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančio turto tvarkymu, yra reglamentuojamos detaliau nei Lietuvos Respublikoje ir Rusijos Federacinėje Respublikoje tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu, nedetalizuojamos.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014;
- 2) Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. Valstybės žinios, 1995-07-21, Nr. 60-1501;
- 3) Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262;
- 4) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340;
- 5) Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 33-807;
- 6) Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas. Valstybės žinios, 1991, Nr. 36-969
- 7) Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas. Valstybės žinios, 1998-12-31, Nr. 115-3228;
- 8) Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Valstybės žinios, 1991, Nr. 23-593;
- 9) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 17 d. nutarimas Nr. 1368 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“. Valstybės žinios, 2006, Nr. 35-1251;
- 10) German Civil Code [interaktyvus]. (Vokietijos civilinis kodeksas). [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html;
- 11) Семейный Кодекс Российской Федерации [interaktyvus]. (Rusijos Federacijos šeimos kodeksas). [Žiūrėta 2011-04-08]. Prieiga per internetą: <http://www.semkodeks.ru/>.

Knygos:

- 12) Andriulis, V., *et al.* Lietuvos teisės istorija. Vilnius: Justitia, 2002
- 13) Dabartinės lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus], [žiūrėta 2011-04-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.lki.lt/dlkz/>>;

- 14) HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich. *Teisės filosofijos apmatai, arba Prigimtinės teisės ir valstybės mokslo metmenys*. Vilnius: Mintis, 2000;
- 15) MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Kn. 3: Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2002;
- 16) MIKELĖNAS, V., et al. *Šeimos teisė*. Vilnius: Justitia, 2009;
- 17) NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Antrasis, pataisytas ir papildytas. Vilnius: Justitia, 2007;
- 18) SAGATYS, Gediminas. *Vaiko teisė į šeimos ryšius. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006
- 19) SAGATYS, Gediminas. *Vaiko teisė į šeimos ryšius Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ir Lietuvos teisėje: daktaro disertacija : socialiniai mokslai, teisė*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004;
- 20) VITKEVIČIUS, Pranciškus Stanislavas. *Šeimos narių turtiniai teisiniai santykiai*. Vilnius: Justitia, 2006;
- 21) MIZARAS, V., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius: Justitia, 2009.

Straipsniai:

- 22) SAGATYS, Gediminas. Biologinės ir faktinės tėvystės santykio problema ir vaiko teisės. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37 (29), 96-106;
- 23) SAGATYS, Gediminas. Įvaikinimo teisinio reguliavimo problemos Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 2 (104), p. 18-27;
- 24) ANDRULIONIS, Gytis. Gyvybės iki gimimo statusas teisėje – probleminiai terminologijos aspektai. *Jurisprudencija*, 2007, 3(93), p. 38-46.

Magistro darbai ir disertacija:

- 25) KRYŽIŪTĖ, Indrė. *Vaiko teisės į tėvų išlaikymą garantijos ir gynimas: magistro baigiamasis darbas*. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2006;
- 26) KUTKAITĖ-ŽEMAITIENĖ, Aušrinė. *Šeimos turtas ir jo teisinis statusas: magistro darbas*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009;

27) SAGATYS, Gediminas. *Vaiko teisė į šeimos ryšius Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ir Lietuvos teisėje* : daktaro disertacija : socialiniai mokslai, teisė. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004.

Teismų praktika:

28) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009;

29) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis 3K-3-469/2006;

30) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-239/2009;

31) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-495/2008 (S);

32) Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. birželio mėn. 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-818-153/2010.

SANTRAUKA

Šiame magistro darbe yra nagrinėjamos tėvų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikams priklausančiu turtu. Naudojant terminą tėvai ir vaikai šiame veikalė yra svarbus vaidmuo tenka jų šeimyniniam ryšiui. Vaikais magistro darbo kontekste yra pripažįstami nepilnamečiai vaikai - fiziniai asmenys, nesulaukę 18 metų. Tėvais laikomi tiek biologiniai, tiek ir socialiniai tėvai.

Tėvų teisės tvarkyti jų vaikams priklausančią turtą yra uzufukto teisės su Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.185-3.191 straipsniuose numatytomis išimtimis. Negalima nepilnamečio vaiko turto tiesiogiai ar per tarpininkus įsigyti specifinėmis uzufukto teisėmis tvarkomo turto savo nuosavybėn ar teisių į jį taip pat nepilnamečio vaiko tėvams uždrausta sudaryti reikalavimo perleidimo sutartį, kurios pagrindu Tėvai privalo tvarkyti savo vaikų turtą tik paisydami vaiko interesų. Tėvai turi teisę ir pareigą naudoti vaiko turto duodamas pajamas ir vaisius šeimos reikmėms, tačiau privalo atsižvelgti pirmiausiai į vaikų interesus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad uzufuktas yra taikomas ne visam nepilnamečio vaiko turtui. Stambesni sandoriai, susiję su nepilnamečio vaiko turtu, turi būti tėvų sudaromi tik gavus išankstinį teismo leidimą.

Uzufukto teisėmis turtas turi būti tvarkomas bendru nepilnamečio vaiko tėvų sutikimu. Ši specifinė uzufukto teisė taip pat gali būti įgyvendinama ir vieno iš tėvų. Turto tvarkymo ir uzufukto teisė baigiasi įvairiais pagrindais – bagtinis jų sąrašas Lietuvos įstatymuose nėra numatytas.

SUMMARY

Parental Rights and Duties Related to the Property Owned by the Children

This work talks about the question of parental rights and responsibilities associated with their child's property. Using the time parents and children in his work is an important role in their family relationship. Children in the context of the master's work is recognized as minors - persons under 18 years of age. In this magistra paper parents are kept both biological and social, and parents.

Rights of parents to manage their children's belonging to manage the assets of the usufruct of the Republic of Lithuania Civil Code Articles 3.185 to 3.191 an exception. The minor's estate can not be directly or indirectly acquire usufruct rights to specific assets managed their ownership or rights to it as well as the minor child's parents refused a claim assignment agreement under which the parents must keep their children within their property only to the child's interests. Parents have the right and obligation to use the assets given to the child's income and family consumption of fruit, but they must first take in account the interests of the children. Attention is drawn to the fact that the usufruct is not applicable to all of the minor child's estate. Major transactions involving assets of a minor child, the parents must be made in prior judicial authorization.

Usufruct rights in the assets to be managed by mutual consent of the minor child's parents. This specific right of usufruct can also be implemented, and one of the parents. The asset management and the usufruct right comes to an end in many cases.